ప్రజాధికారములు

సురవరము ప్రతాపరెడ్డి
బి. ఎ. బి. ఎల్

ప్రజాధికారములు

సురవరము ప్రతాపరెడ్డి
బి. ఎ. బి. ఎల్

తొలిమాట

౧౯౩౭ లో "ప్రాథమిక స్వత్వములు" అను పేరిట అప్పటి యవసరములను బట్టి కొన్ని వ్యాసములు అప్పటి నా గోలకొండపత్రికలో ప్రకటించితిని. (ఇప్పుడు ఒక సంవత్సరము నుండి అయినది గోలకొండతో నాకు సంబంధము లేదు.) ఆవ్యాసములను కూర్చి "దేశోద్ధారక గ్రంథమాల" వారు సికింద్రాబాదులో గ్రంథరూపముగా ప్రకటించినారు. ఆగ్రంథములు కొంచెకాలములోనే అమ్ముడుపోయెను. పలు దేశములనుండి దానిని పలువురు పునర్ముద్రించు మనిరి. అందువలన మరల ప్రచురింపక తప్పదయ్యెను.

ప్రాథమికస్వత్వములు అన్న అందరికిని బోధము కాదని గ్రంథముపేరు ప్రజాధికారములు అని మార్పు చేయనైనది. ఈ రెండవ ముద్రణములో రెండు ప్రత్యేక ప్రకరణములు చేర్చనైనవి. ఒకటి స్వతంత్ర భారతదేశ రాజ్యాంగములోని ప్రజాధికారములను గూర్చినది. రెండవది హైదరాబాదులో ౧౯౩౭ నుండి ౧౯౫౦ వరకు ప్రజాధికారముల చర్చ.

౧౯౩౮ నాటి మొదటి ప్రచురణమునకు పూజ్యులగు శ్రీ భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య (ప్రకృత రాష్ట్రపతి) గారు, ఉత్తమ పీఠికను వ్రాసిరి. దానినిందట్లే ముద్రించినాము. శ్రీవారికి నా అఖండకృతజ్ఞతా పూర్వక నమోవాకములు.

సు. ప్ర.

ఏప్రిల్ ౧౯౫౦.

పీఠిక

ప్రాథమికస్వత్వములు అనుపేరిట శ్రీ ప్రతాపరెడ్డి గారు వ్రాసినగ్రంథము తరుణములో ఆంధ్రులకు అందచేయబడినందుకు వారికి మా కృతజ్ఞతను తెలుపవలసియున్నది. అట్టి కృతజ్ఞతను తెలుపు ఈ సందర్భమున రెండుమాటలు ఈ మౌలిక హక్కులను గురించి చెప్పదలచినాను.

మనదేశములో బ్రిటిష్‌గవర్నమెంటువారు రాజ్యమును స్థాపించినది మొదలు మనయొక్క ప్రాథమికహక్కులనేవి ఆలోచనయే మనకంతగా కల్పించలేదు. కాంగ్రెసు రాక ముందు జాతీయభావాలు [illegible] బడు వార్తాపత్రికలకు [illegible]వ సంవత్సరము ప్రాంతము — అనగా అప్పటి[illegible], ఈశ్వరసంవత్సరములనాడు కొంతఅవరోధము కల్పింపబడినదని చరిత్రమూలమున మనకు తెలిసినది. కాని ఆయవరోధము వెంటనే తొలగింపబడి, క్రమ క్రమముగా కాంగ్రెసుఅనేసంస్థ బలముపొందినకొలది ప్రజలకు సహజముగా వుండేటట్టి కొన్నిహక్కులను పొంది స్థిరపరుచుకొనగలిగిరి. (ఇట్టి హక్కుల వివరములు ఈ గ్రంథమునందు స్పష్టీకరింపబడినవి.) కాని రానురాను ఈహక్కులు క్రమముగా సంకుచితము చేయబడినవి. ఒకప్రక్క మనము స్వరాజ్యము [illegible] యత్నించుచుండగా రెండవప్రక్క[illegible]ను చిరకాలమునుండి మన [illegible]ను

రవములో ఉన్నవని మన మనసుకు తోచుచున్న ప్రతి పదిక హక్కులన్నియు నశింపు చేయబడినవి. ౧౮౫౭వ సంవత్సరము వరకు ఏవిధమైన తొందరలును కలిగియుండలేదు. అ స గా కాంగ్రెసు పుట్టిన ౧౨ సంవత్సరములవరకు నిరాఘాటముగా సభలు జరుపుకొనడము, పత్రికలలో వ్రాయడము, మహాజర్లు పంపడము, ప్రజలయొక్క స్వేచ్ఛకు భంగము లేకుండడము సంభవించుచుండెడిది. పిమ్మట ౧౮౯౭వ సంవత్సరము ౧౨౪ఎ. అనియు ౧౫౩ ఎ. అనియు రెండుసూత్రములు శిక్షాస్మృతిలో చేర్చి గవర్నమెంటువారు రాజద్రోహపు నేరమును క్రొత్తగా నిర్వచించి, ప్రజలలో అంతశ్శాఖలుగా విభేదములను కల్పించెడి నేరమును మరియొకదానిని కల్పించి ఈ రెంటిమూలమునను అనేకమందిని శిక్షించుటకు ప్రారంభించారు. దానికి ప్రథమమున ఆహుతి అయినవారు బాలగంగాధరతిలక్ గారు. తిరిగి బెంగాల్ విభజన ౧౯౦౫వ సంవత్సరములో అయిన పిమ్మట బయలుదేరిన జాతీయ మహోద్యమ సందర్భమున అనేకమంది అనేకవిధములైన ఇక్కట్లకులో బడవలసి వచ్చినది. సభలు ఆపివేయడము, ౧౯౦౬వ సంవత్సరములోని బారిసాలు పట్టణమందు సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీమీద లాఠీచార్జీలు జరుపడము, ఊరేగింపులు, సభలు నిషేధించడము, విద్యార్థుల హక్కులు తగ్గించడము, రాజకీయములలో పాల్గొనరాదని నిషేధించడము, పత్రికలయొక్క స్వాతంత్ర్యమును నిషేధించడము ఈమొదలైన చర్యలు ౧౯౦౫—౧౯౧౦ మధ్యను విశేషముగా జరిగెను. పిమ్మట తాత్కాలికంగా చేయబడ్డ శాసనమును శాశ్వతంగా

చేయదలచిరి౧౮౭౦ వ సంవత్సరములో రాజద్రోహనేరము సభా శాసనమును ౧౯౧౦ వ సంవత్సరమునందును, ముద్రణాలయముల శాసనమును ౧౯౦౮ వ సంవత్సరమునందును, ౧౯౦౮ వ సంవత్సరమునందు క్రిమినల్‌లా అమెండుమెంటు శాసనమును, ౧౯౧౫ వ సంవత్సరమునందు రేలం సంరక్షణశాసనము అని సామాన్యంగా వాడబడే భారతదేశ సంరక్షణ శాసనమునుచేసిరి. ౧౯౧౮ లో యుద్ధము కాగానే ఈ శాసనములు రద్దు కాన ఉనియుండెను. గనుక దాని స్థానే రౌలట్ శాసనమును స్థాపించి సత్యాగ్రహ ప్రారంభమునకు గవర్నమెంటు వారే కారణమును కల్పించినారు.

మహాత్మా గాంధీగారు మొదటినుండియు రాజభక్తుడు. దక్షిణాఫ్రికాలో "జులు" తిరుగుబాటులోను, బోయర్ల తిరుగుబాటును అంబూలెన్సు దళమును సహాయముచేసి యుద్ధములో బ్రిటిష్ వారికెంతయో సహాయముచేసిరి. ౧౯౧౪ వ సంవత్సరములో యూరపు మహాసంగ్రామములో బ్రిటిషువారికి తగు సహాయమునకు సిపాయీలను చేర్చుచున్నారు. కాని ౧౯౧౯ వ సంవత్సరములో ఎప్పుడైతే "రౌలట్" శాసనముద్వారా యుద్ధశాసనము కన్న హీనమైన "ఇండియన్‌డోరా" ను శాశ్వతంగా చిరస్థాయిగా ఏర్పాటు చేయదలచిరో అప్పుడు సత్యాగ్రహ అస్త్రమును బ్రిటిష్‌వారిపై ప్రయోగింప నిశ్చయించి అప్పటి సందర్భములలో ప్రజలు అహింసాతత్వమును సమగ్రముగా గ్రహించని కారణముచేత ౧౯౧౯ సంవత్సరము జూలైలో దానిని విరమించుకొన్నారు. కాని ఆబీజముమాత్రము భూమియందు నాట

డి క్రమముగ మొలకెత్తి, మొక్కయై, వృక్షమై, ఫలప్రదమ్మై
ప్పటికిని విరాజిల్లుచున్నది. ౧౯౨౧వ సంవత్సరములో గవర్న
ంటువారు ఒక కమిటీని ఏర్పాటుచేసి ప్రజాస్వాతంత్ర్యము
ికట్టు శాసనములన్నిటిని రద్దుచేసిరి. కాని ఒక్క క్రిమినల్‌లా
వరణ శాసనమును మాత్రము అమలులో నుంచిరి. అప్పటి
ండి ఇప్పటి వరకు అది అమలులోనే యున్నది.
టీవల ౧౯౩౦వ సంవత్సరములో జరిగిన ఉప్పు సత్యాగ్రహ
ందర్భములోను ౩౨, ౩౩ సంవత్సరముల ఉద్యమములలోను
ూతన నిర్బంధశాసనములు శాసనసభతో నిమిత్తము లేకయే
ాత్కాలికముగా అమలులోనికితేబడి చివరకు వీటి సారాంశ
ంతయు ౧౯౩౨ సంవత్సరములోనిశాసనసభలో మూడుసంవ
త్సరాలకాలము అమలులో వుండేటట్లుగాశాసనరూపముదాల్చి
వి. వీటి నన్నిటినిబట్టి చూడగా ఇండియాయొక్క పరిస్థితులు
లక్రిందులైనట్లు కాన్పించినవి. మనము రొట్టె అడుగుతూ
ంటే వారు రాయి యిచ్చినట్లుగా మనమువున్న హక్కులను
ంచి స్వాతంత్ర్యము, స్వరాజ్యముకొరకు ప్రయత్నము
న్నాంటే వారు వున్న స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టి క్రొత్త
ాసనమును కల్పించుట తటస్థించినది. ఇట్టి నీతివలన లేనిదానిని
డిగితే అదిరాక పోవడమే కాకుండా, వున్నదికూడా వూడిపో
ట తటస్థించగా ప్రజలమనస్సు, శ్రద్ధ, ధ్యానము దీనిపై యుంచి
గొట్టుకొన్నదానికొరకు వినియోగింప కృతనిశ్చయులైరి. తదను
ారణముగా ప్రజలయొక్క లక్ష్యము యావత్తున్ను అదివరకు
ుకాలమునుండియూ తమకు దొరికినవనుకున్న హక్కులను

పోగొట్టుకొన్నామే. అనే చింతతో సంకుచితమైపోయినదాని కొరకు యత్నించగా, వూడిపోయినదానిలో ఏ సగమో లభించడము అంతటితో సంతుష్టి చెందడము తటస్థించింది.

౧౯౩౦వ సంవత్సరములో ఈ దృష్టి యావత్తు మారింది: ఏశాఖ ఆలోచించినా—విద్యాశాఖగాని, ఆర్థిక శాఖగాని, సైనికశాఖగాని, వర్తక వాణిజ్యశాఖగాని, పరిశ్రమలశాఖగాని, రైతుశాఖగాని, నాణెముల శాఖగాని, నోట్లశాఖగాని, బ్యాంకుల శాఖగాని, భీమాలశాఖగాని—ఏదిచూచినాకూడా మనకు, స్వరాజ్యమునకు ఏ హక్కున్నూ లభించజాలదనే మనోనిశ్చయముతో ప్రజల ప్రాతిపదిక హక్కులతోనే స్వరాజ్యము ప్రాతిపదికము కనిపెట్టి దానికొరకై ఏకాయత్త చిత్తంతో, ఏకదృష్టితో ప్రయత్నము చేయసాగిరి.

ఇది ఇట్లుండగా దేశములో ఎన్ని విభాగములు కల్గినవో తేట తెల్లమయినది. ఇండియాను పరిపాలించిన బ్రిటిషువారు ఈ దేశమును విభాగించి ఎక్కడికక్కడ ఆయాప్రాంతముల కనుకూలమైన రాజనీతి నవలంబించి పరిపాలనను జయప్రదంగా సాగించుకొన్నారు. ఒకప్రక్క దేశమునంతను ౧౧ రాజధానులగను, ౫౬౧ సంస్థానములుగను విభజించినారు. ఇది దేశమునకున్న నిలువుకోత. అడ్డుకోతగా హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు, హరిజనులు, సిక్కులు, స్త్రీలు, పురుషులు అనే విభేదములను కల్పించి వారికందరికి వివిధములగు నియోజక వర్గములు స్థాపించి, ఒకరి నియోజకవర్గమునకు మ

యొక్క ప్రాధాన్యము వహించుటకు వీలులేకుండా చేసినారు. ఇదేకాక అడుగుకోతలు, ఐమూలకోతలు కోసి పల్లెటూరివారు, పట్నములవారుఅనే విభజనను,ఏజన్సీవారు,సమతల ప్రదేశముల వారు అనేవిభజనను కల్పించి దేశమందుండెడి ౩౫కోట్లలోను స్వదేశ సంస్థానములలో వుండెడి ౯ కోట్ల జనమునకు వోట్లు లేకుండా చేయడమే కాకుండా బ్రిటిషు రాజ్యములో వుండేటట్టి మిగిలిన ౨౬ కోట్లలోను కోటిన్నర ప్రజలకు ఏజెన్సీ వున్న కారణముచేతను వోట్లు లేకుండా చేసినారు. కాబట్టి ఈ విధములగు విభాజ్యములవల్ల స్వదేశ సంస్థానములలో వుండే ప్రజలు అచేతనములగు వస్తువులుగా పరిగణింపబడి వోటు అనే సంపూర్ణముగా వాసనలేకుండా పశువులవలె మెలగవలసి వచ్చినది. ఈ పరిస్థితులను గమనించి హరిపుర కాంగ్రెసు అయిన వెంటనే కన్యాకుమారి మొదలుకొని కాశ్మీరువరకు సంస్థాన ప్రజలు యావన్మందిన్నీ ఒకనూతన ప్రబోధమునుపొంది తమయొక్క వోటు కోరకున్నా పాత్రిపదిక హక్కులకోరకున్నా యత్నించుచున్నారు. ఈవిషయాన్ని లోథియన్ ప్రభువున్ను, శామ్యూల్ ప్రభువున్ను ఈ దేశములో పర్యటనములు గావించి చక్కగాగ్రహించి ఇండియన్ ఫెడరేషన్ నందు స్వదేశ సంస్థాన ప్రజలకు వోట్లులేకుండాచేయుట న్యాయముకాదనిస్పష్టీకరించి. కాశ్మీరములో ఈరోజున ఏడువందల మంది రైతులున్నారు. అందులో ౬౦౦మంది మహమ్మదీయులు. తక్కినవారు హిందువులు, సిక్కులుఅయి వున్నారు. వారందరు తమ హక్కుల కొఱకు పోరాడుచున్నారు. ఆ వుద్యమము ఏవిధమైన దౌర్జ

ఇక చిమ్మట "యూరోపియన్ సేనలు తమ కార్యమును తీర్చు కొని తిరిగి వెళ్ళిపోయెను" అనే ప్రకటనతో ఈ యుదంతమును ముగించిరి.

ఈవిధముగా ౫౬౦ సంస్థానములలో మహోద్యమము ప్రారంభమై ప్రజలయొక్క ప్రాథమికహక్కులకొరకు పోరాటము సలుపబడుచున్నది. ఇంకా హైదరాబాదు సంస్థానమును గురించి చెప్పనక్కరలేదు. ఈపుస్తకము ఆ సంస్థానములోనే ప్రకటింపబడుచున్నందున ఆ సంస్థానమువారికి సర్వము తెలియును. గావున దానివిషయమై ప్రసంగించియు విశేషముగా చెప్పకయే సర్వజనులకు వివరములన్నియు తెలియుచున్నవి.

కావున ప్రజలయొక్క హక్కులకొరకు ఆందోళన ఎక్కువైనకొలది వున్నహక్కులు పోతవి అనుట నిశ్చయము. క్రొత్త ఇల్లుకట్టుటకు పాతఇల్లు పడగొట్టవలెను. ఇట్టి సమయమున ఈ గ్రంథకర్తయగు శ్రీ ప్రతాపరెడ్డిగారికి మనమెల్లరము కృతజ్ఞత తెలుపవలసియున్నది.

మఛిలీబందర్ : భో॥ పట్టాభి సీతారామయ్య
౨౫-౧౦-౩౮

౧౯౩౮లో వ్రాసిన రాష్ట్రపతి శ్రీ భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్య గారి అమూల్యపీఠికను విషయగౌరవమునుబట్టియు పీఠికాకారుని లోక విఖ్యాతినిబట్టియు మరల ముద్రించుకొనుచున్నాము. మనదేశము స్వతంత్రతనొందిన యీ తరుణమున ఈపీఠిక చరిత్రాత్మకమైనది, శ్రీ రాష్ట్రపతిగారికి మరొకమారు మాకృతజ్ఞత తెలుపుకొనుచున్నాము.

విషయప్రవేశము

మానవుడు స్వాతంత్ర్య కాంక్షి. ప్రపంచ చరిత్రలో మానవుని స్వాతంత్ర్య సమరము ముఖ్యమైన ఘట్టము. ఆదికాలమునుండియు నేటివరకు సర్వప్రాంతములలో మానవులు ఆత్మస్వాతంత్ర్యమునకై అత్యంతముగా పోరాడుచు వచ్చినారు. నాగరికతలేని మొరటు కాలములోను మనుష్యుడు స్వేచ్ఛావిహారిగా నుండుటకే యిష్టపడు చుండెను. గుంపులు గుంపులుగా మానవులు పచ్చిక బయళ్ళలో సంచరించిన కాలమందును. పరుల యొత్తిడినుండి తప్పించుకొనుటకై నాయకుల నేర్పాటు చేసికొనిన కాలమందును, వ్యవసాయాది వృత్తులను వృద్ధిపొందించి ప్రభుత్వ మను దానిని నేర్పాటుచేసి కార్యవిభజనము చేసిననాడును, మానవుడు తనస్వేచ్ఛలో లోపము కలిగినప్పుడెల్ల ప్రతిఘటించుచు వచ్చెను. ప్రపంచమందలి స్వేచ్ఛాసమర చరిత్రను ఎవ్వరును నేటివరకు సరిగా వ్రాయలేదు. ఎందరో మహానుభావులు లోకకళ్యాణార్థమై తమ జీవితముల సహితము అర్పించుకొనిరి. ఎందరో విస్మృతులైనవారు తమ స్వేచ్ఛా భావములకై ఆత్మబలిదానము చేసిపోయిరి. అందు కొందరి పేరులు మాత్రమే చరిత్రకెక్కినవి.

మానవులు ఆదికాలములో తమతమ నిత్య వ్యవహారములు సక్రమముగా జరుగుటకై కొన్ని కట్టుబాట్లు చేసిరి.

వ్యవహార విభజనమును చేసిరి. అదియే ప్రభుత్వ మనుపించు కొనెను. అట్టి ప్రభుత్వమును సాగించుటకై ఒక పెద్దను నియమించుచు వచ్చిరి. అతడే రాజయ్యెను. ఆ రాజుకు సహాయార్థము మంత్రాంగ మేర్పడెను. అట్టి రాజులు పలుమారులు నిరంకుశులై తమ అధికారమును దుర్వినియోగముచేసి దేశములను, ప్రజలను, ప్రజల సౌఖ్యములను నాశనము చేయుచు వచ్చిరి. ప్రజలలో ఐకమత్యము బలము లేనంత కాలము నిరంకుశ ప్రభువులయాటలు సాగుచు వచ్చెను. ప్రజలలో బలముకలిగిన నాడు నిరంకుశులను కూలద్రోసి మంచివారిని ఏర్పాటు చేయుచు వచ్చిరి. ఈవిధముగా దాగిలి మూతలవలె నిరంకుశ ప్రభువులకును ప్రజలకును నిరంతరము సంఘర్షణములు జరుగుచు వచ్చెను.

రాజులైనవారు ఆదిలో ప్రజల సేవకులుగా నుండుచు వచ్చిరి. అదియే ప్రాథమికోద్దేశముగా నుండెను. ఉత్తమ రాజ్యాంగ పద్ధతి నేర్పాటుచేయుటలో దక్షులైన ప్రాచీనజాతులలో నీపద్ధతియే యుండెను. గ్రీసుయొక్కయు, రోమయొక్కయు, ఆర్యావర్తముయొక్కయు, చరిత్రలను జూచిన ఈ విషయము బోధపడగలదు.

భారతదేశములో రాజ్యాంగ తంత్రమును వార్తాశాస్త్రమనిరి. మహాభారతములో ఆరణ్యోద్యోగ శాంత్యను శాసనిక పర్వములలో చాలా భాగములందు రాజ్యాంగ తంత్రములు బహుళముగా చర్చించ బడెను. భారతమందు వార్తాశాస్త్ర ప్రాముఖ్యమిట్లు కొనియాడ బడెను.

"వార్త యందు జగము వర్తిల్లుచుండును
అద్దిలేని వేళ అఖిలజనులు
అంధకారమగ్ను లగుదురు గావున
వార్త నిర్వహింప వలయు పతికి"

ఇందువార్తా శబ్దమును ఆధునికులు వార్తాపత్రికలలో "వార్త"లకు సంబంధించినదిగా పొరపాటు పడినారు. ధర్మ శాస్త్రములలో "వ్యవహార కాండ" ఒక ముఖ్యభాగము. గౌతముడు, యాజ్ఞ్యవల్క్యుడు, శుక్రుడు, బృహస్పతి, మున్నగు ఋషులు రాజ్యాంగతంత్రమును బాగుగా చర్చించినను తర్వాతి కాలములో మనుస్మృతికే ప్రాధాన్యత వచ్చెను. అట్లుండినను ఈ చర్చలో అగ్రస్థానము చాణక్యునికే యియ్య వలసి యుండును. అతని యర్థశాస్త్రము 2,200 సంవత్సరముల పూర్వము వ్రాయబడినదైనను ఈనాటి పాశ్చాత్య రాజకీయ వేత్తలకు ఆశ్చర్యము గొలుపుచున్నది. ఇట్టి యపూర్వ చర్చచేసిన చాణక్యుని మనవారు విస్మరించి గ్రీకుల అరిస్టాటల్ ప్లేటోలను పొగడజొచ్చుట పరాధీన పరాభవముల వలన జనించిన భావ దౌర్బల్యము. తర్వాతి కాలములో కామందకుడు, మహారాష్ట్రములో శివాజీ ఛత్రపతి గురువగు సమర్థ రామదాసు ఈ చర్చలో ముఖ్యముగా పేర్కొన దగిన వారు.

పూర్వము భారతదేశ చక్రవర్తులు ప్రజానురంజకులుగానుండిరన్నట్లు ఇతిహాసములలో అనేక నిదర్శనములు కలవు.

దశరథుడు తనకుమారుని పట్టాభిషేకమునకై తన ప్రజల అనుమతికోరెను. గ్రీసు దేశములోని ఏథెన్సు, స్పార్టా నగర రాజ్యములలో ప్రజాపరిపాలనమే ప్రాధాన్యత వహించెను. ఆర్యావర్తములో దుష్టుడగు వేనరాజును సంహరించిరి. రోములోని టర్కిన్ రాజుల నిరంకుశత్వమును ప్రజలు ప్రతిఘటించి వారిని తొలగించి ప్రజాపరిపాలనము స్థాపించిరి. బుద్ధుని కాలమువరకే ఆర్యావర్తములో లచ్ఛవిక, మాళవ మున్నగు ప్రదేశములలో వైరాజ్యములు (రిపబ్లికులు) స్థాపితమాయెను. జూలియస్ సీజరువంటి యుత్తమరాజునుగూడ సహించక అతనిని చంపివేసిరి. ఇంగ్లాండినను రాజత్వము నిరంకుశ నియంతృత్వము పలుమారు తలయెత్తుచువచ్చెను. రాజ్యాధికారమును వహించిన ప్రభువులు మతాచార్యులను లోబరుచుకొని వారి ద్వారా ప్రజలలో రాజు దైవాంశ సంభూతుడను వ్యామోహము వ్యాపింపజేసిరి. "నావిష్ణుః పృథివీపతిః" అను నొక తప్పుడు శాస్త్రమును ప్రచారము చేసిరి. ఇంగ్లాండులో జెంయిడ్లు కిందటి రాజగు మొదటి జేమ్సురాజు "రాజులదెయొక్క దేవాంశ సంభూతమైన స్వత్వము" అను సిద్ధాంతమును స్వయముగావ్రాసి ప్రచారము చేసికొనెను. తత్ఫలితముగా అతనికి "క్రైస్తవ దేశములలో అత్యంత బుద్ధిమంతుడైన మూర్ఖుడు" అను బిరుదమును ప్రజలు ప్రసాదించిరి. ఇస్లాములోను మొదట పరిపాలనముచేసిన ఖలీఫాల చరిత్ర చాల దివ్యమైనదిగాను న్నది. వారు నిరాడంబరులుగను, నిస్వార్థహితులుగను, న్యాయైక శీలురుగను రాజ్యముచేసిరి. కాని క్రమముగా

వారి సామ్రాజ్యము మూడు ఖండములలో వ్యాపించుకొని పోయిన తర్వాత అనేక స్థలములందు సుల్తానులు నిరంకుశులై ప్రజాభిప్రాయమును లెక్కపెట్టక రాజ్యముచేయుచు వచ్చిరి.

ఇటు తూర్పునను అటు పశ్చిమమునను మతాధికారులు పీఠాధిపతులు ఖలీఫాలు, కేవలము మతశాఖపైననేగాక రాజుల పైనను అధికారము బహుకాలము సాగించిరి. హిందూస్థానములో బ్రాహ్మణజాతికి దేవత్వము దొరికెను. షోడశసంస్కారాది విధులు మోపబడెను. రాజులు పురోహితుల చేతులలో బడిరి. పశ్చిమమున పోపులు క్రైస్తవ మతాధిపత్యమును వహించి చక్రవర్తులను సహితము బహిష్కారము చేయించి గడగడ లాడించిరి. క్రిస్టియనులైనప్పుడు తమవికాకున్నను ఖండ ఖండాంతరములనే దానము చేసివేసిరి. స్పెయిన్, పోర్చుగల్ రాజులపై అనుగ్రహము కలిగి ఒకనాడు పోపుగారు యావత్ ప్రపంచమును తూర్పు పడమరగా రెండు భాగములుచేసి యా యుభయ శిష్యులకు పంచి యిచ్చివేసిరి. ఖలీఫాలు మొన్న మొన్నటి వరకు తుర్కీదేశములో పీఠమువేసి కమాల్ పాషా గారు వెడలగొట్టువరకు రాజ్యాధికారమును సంపూర్ణముగా నిర్వహించుచు వచ్చిరి.

భారతదేశములో హిందువులు సమాజమును బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులని నాలుగు విభాగములుగా విభజించిరి. వృత్తులను బట్టియో యీప్రకారముగా విభజించినను కాలాంతరములో ఇవి కులములుగామారి జన్మస్వత్వమై

పోయెను. ఈ విభజనము సార్వకాలికముగా సార్వదేశికముగా వచ్చుచునని మనపూర్వుల విశ్వాసము. ఇది కేవలము హిందువులలోనే యుండెననుట పొరపాటు. అన్ని నాగరిక దేశములందును నుండెను. ప్రాచీన ఆసియా దేశములలో పూర్తిగా ఇవే నాలుగు వర్ణములుండెను. రోము సామ్రాజ్యములో పెట్రిషియనులు(బ్రాహ్మణులు) నైటులు (క్షత్రియులు) ప్లెబియనులు (వైశ్యులు) బానిసలు(శూద్రులు) అను చాతుర్వర్ణ్యభాగము లుండెను. యూరోపులోని ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లాండు మున్నగు దేశాలలోను మధ్యయుగములలో ఈనాలుగు విభాగములు కానవచ్చుచున్నవి.

మానవసమాజ చరిత్రలో సుమారు ౧౫౦౦ సంవత్సరముల కాలము ఈవిభజనపై తీవ్రమైన ప్రతిఘటనలు జరుగుచు వచ్చెను. రోములో బానిసలయుద్ధములు రెండుజరిగెను. ప్లెబియనులు పెట్రీషియనులపై పలుమారు తిరుగబడి తమస్వత్వములు(హక్కుల) సాధించుకొనిరి. ఇంగ్లాండు ఫ్రాన్సు దేశములలో ప్రభువర్గమువారిపై బానిసలు తిరుగుబాటు చేసిరి. బహుకాలము మతవర్గమువారికి (అనగా బ్రాహ్మణులవంటి పూజారి వర్గమువారికిని)ప్రభుశక్తికిని ప్రజలపై అధికారమును సాగించు విషయములో వివాదములు జరుగుచు తుదకు ప్రభుశక్తియే జయించెను. తర్వాత వైశ్యవర్గశక్తి క్రీ. శ. ౧౮వ మరియు౧౯వ శతాబ్దములలో ఆర్థిక పరివర్తనముచే ప్రారంభమయ్యెను. వ్యాపారప్రాముఖ్యత వహించినజాతులే (ఇంగ్లాండు ఫ్రాన్సు, జర్మనీవంటివి) ప్రపంచములో సామ్రాజ్యములు స్థాపించు

కొనెను. శూద్రజాతి అనగా కార్మికవర్గముయొక్క విజృంభ ణము ౧౯౦౦ శతాబ్దినుండి ప్రారంభమైనది. రష్యాలో విజృం భించి అదియే ప్రభుత్వమును నడుపుచున్నది. ఇతర దేశము లలో ఈ జాతియొక్క సామ్యవాద సిద్ధాంతము (సోషలిజం) వ్యాపించిపోవుచున్నది. ఈవిధముగా మానవులు తమ జన్మ స్వత్వములకై ప్రతికాలమందును పోరాడుచు వచ్చిరి.

రాజులు దేవాంశసంభూతులను మూఢవిశ్వాసము, రాజు సర్వస్వతంత్రస్వామిత్వమను మత సిద్ధాంతము క్రమక్రమముగా ధ్వంసము కాజొచ్చెను. ఇతర దేశ చరిత్రములకంటె ఇంగ్లాండు దేశచరిత్రయే మనకనేక గుణపాఠములు నేర్పుచున్నది. ఇంగ్లాం డులో క్రీ. శ. ౧౧౦౦లో ప్రజలనుసంతోషపెట్టుటకై మొదటి హెన్రీరాజు స్వయముగా స్వాతంత్ర్యముల ప్రమాణపత్రము ప్రసాదించెను. అందుమూలమున తాను మత విషయములోను జమీందారుల వ్యవహారములలోను ఏమియు జోక్యము కలి గించుకొననని వాగ్దానముచేసెను. అతని తర్వాత ౧౦౦ ఏండ్ల యనంతరము జాన్ రాజు క్రీ.శ. ౧౨౧౫లో ప్రజలచే నోడింప బడి వారికి పాదాక్రాంతుడై ఇష్టములేకున్నను ప్రజాస్వత్వ ప్రమాణమును వ్రాసియిచ్చెను. తాను ఇకముందు మతస్వాతం త్ర్యమును గౌరవింతుననియు, జమీందారులను కష్టపెట్టననియు, వారియాలోచనా సంఘముయొక్క అనుమతిలేనిది క్రొత్త పన్నుల విధించననియు, న్యాయము అందరికి సమానముగా వర్తింపజేయుదుననియు, న్యాయశాసనములకు విరుద్ధముగా ఏప్రజనుకూడ శిక్షింపననియు ఒప్పుకొనెను. ప్రపంచమందలి

స్వాతంత్ర్యసమరములలో సాధింపబడిన ప్రజాధికారములలో ఈ అధికారము ఒక మార్గదర్శకమైన దివ్యజ్యోతియని ఆంగ్లదేశ చరిత్ర పాఠకుల కందరకును తెలిసిన విషయమే.

కట్టి ఉదాహరణములింకను మనకు ఇంగ్లీషుదేశచరిత్ర యందే లభించుచున్నవి. రెండవ జేమ్సురాజు ప్రజలకు వ్యతిరేకముగా నడుచుకొనినందున రాజ్యమువదలి పారిపో వలసి వచ్చెను. ఇది ౧౬౮౮ లో జరిగెను. ౫౦ సంవత్సరములకు ముందు అనగా క్రీ. శ. ౧౬౪౯లో దుష్పరిపాలన ఫలితముగా మొదటిఛార్లెసురాజు తనతలనే సమర్పించుకొనవలసి వచ్చెను. నిరంకుశుడగు ఈమొదటి ఛార్లెసును ప్రతిఘటించిన సాధారణ జనులైన హాంప్డన్ అనునతడును పిం అనునతడును ధైర్యముతో ప్రతిఘటించినందున చరిత్ర ప్రసిద్ధపురుషులైరి.

అమెరికాదేశము మొదట ఇంగ్లీషువారి అధీనములో నుండెను. అమెరికావారు ఇంగ్లాండులోని పార్లమెంటులో తమ ప్రతినిధులుండవలెనని కోరిరి. ఇంగ్లీషువారు నిరాకరించిరి. అప్పుడు అమెరికాలో ఒక ముఖ్యసిద్ధాంతము బయలుదేరెను. "ప్రాతినిధ్యములేకున్న పన్నులిచ్చుటయులేదు" తదనుసారముగా వారు తిరుగబడి యుద్ధములుచేసి ఇంగ్లీషు సైన్యముల నోడించిరి. క్రీ. శ. ౪ జూలై ౧౭౭౬ నాడు అమెరికావారు తమ స్వాతంత్ర్యమును ప్రపంచమునకు ప్రకటించిరి. ఇంగ్లాండులో ౧౬౮౮వ సంవత్సరమెట్లు ప్రథమ సోపానమో ఈ ౧౭౭౬వ సంవత్సరము ప్రపంచ చరిత్రలో ద్వితీయసోపానముగా నున్నది.

ఫ్రాన్సుదేశ చరిత్రయు మనకనేక గుణపాఠముల చెప్పి నది. బోర్బన్ రాజులు సర్వాధికారులైయుండిరి. ప్రతివాని కిని పరిమితియుండును. ప్రజల సహనమునకు మితియుండును. అది మీరుటచేత అట్టి పరిస్థితి యేర్పడెను. క్రీ. శ. ౧౭౮౯ లో ఫ్రెంచివారు తమరాజును తిరుగుబాటుచేసి వానిని దేశము నుండి వెడలగొట్టి బాస్టిల్ అను రాజకీయఖైదీల కారాగార మును ధ్వంసముచేసి బంధితులందరిని విముక్తులుగాజేసి ప్రపంచ మునకు వారును ఒకనూత్నసిద్ధాంతమును బోధించిరి. అదే మన సర్వప్రజలును (రాజులుకాని సామంతులు కాని రైతులు కాని) "సమానులే" "స్వతంత్రులే" అన్నదమ్ములే" ఈ ౧౭౮౯వ సంవత్సరము మూడవ ప్రజాస్వాతంత్ర్య జ్యోతిస్థానము.

రష్యాదేశము ప్రపంచరాజ్యములలో కెల్ల వైశాల్యము నుబట్టి అగ్రస్థానము వహించుచున్నది. అనాదినుండియు నిన్న మొన్నటివరకు ఆదేశమున "జార్" చక్రవర్తుల సామ్రాజ్య దౌర్జన్యప్రవర్తనలు అనంతములును అఖండములునై యుండెను. నోరుతెరిచిన వారినెల్ల తలగొట్టించుటయో, జైళ్ళలో మగ్గి యుంచుటయో లేక సైబీరియాయను దూరప్రాంతమందలి నిరం తర హిమప్రదేశములో ఘోర మరణమొందుటకు స్థానభ్ర ష్టత కలిగించుటయో, కావించుచుండిరి. ఇట్లుండ ౧౯౧౭వ సంవత్సరములో జనులు తిరుగబడి రాచపురుగుకూడ ఉండిన ముందేమి కోరలు చూపునోయని, రాజును రాజ వంశాంకు- రములు లేనట్లుగా తోపులకు బలియిచ్చి ప్రజా సామ్యవాదమును ప్రపంచమునకు ప్రకటించిరి. ఇది నాల్గవ ఘట్టము.

పార్లమెంటు సర్వముకును స్వతంత్రాధికారి. రాజు ఆ పార్లమెంటు శాసనముల ప్రకారము వర్తించుకొని తీరవలెను. కాను చేతనే ఇంగ్లీషు రాజును శాసనబద్ధప్రభువు అని యందురు. మరియు ఫ్రాన్సు, అమెరికా, రష్యాదేశములవలె ఇంగ్లాండు కూడ రెండు ముఖ్య రాజకీయ సిద్ధాంతములను ప్రపంచమునకు ప్రసాదించినది. అవేమనగా "రాజు (అనగా శాసనబద్ధుడగు రాజు) తప్పు చేయనేరడు" అనునదొకటి. రెండవదేమనగా "రాజు చనిపోయినను రాజు శాశ్వతముగా జీవించుచున్నాడు." ఎందరు రాజులు చనిపోయినను, ప్రభుత్వస్వరూపము మారినను రాజ్యము మాత్రము స్థిరముగానుండును అనియే దీని తాత్పర్యము. అమెరికా ఖండములో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రము కనడామున్నగు దేశములు ప్రజాపరిపాలనమేకలవు. ఆస్ట్రేలియాలోను ఆఫ్రికాలోని కొన్ని వలసరాజ్యములలోను అట్టిప్రభుత్వమే కలదు. ఇక మిగిలినది ఏషియాఖండమొకటే. అందు చీనాలో చక్రవర్తి మాయమయ్యెను. రష్యా, ఈరాను, అరేబియావంటి దేశములలో తీవ్రమగుమార్పులు జరుగుచున్నవి. ప్రపంచమందు ప్రభువుల నిరంకుశత్వమునకు ప్రజల స్వాతంత్ర్యకాంక్షకును జరిగిన సంఘర్షణలోని ముఖ్యఘట్టములింతవరకు దిగ్దర్శమాత్రముగా చూపింపబడినవి.

మానవుని వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమునకై, నిర్భయభావప్రకటనమునకై ఎందరో మహాత్ములు తమధనమును, మతస్వేచ్ఛను, తమ ఆలుబిడ్డలను, తుదకు తమప్రాణములను సమర్పించిరి. లోకసంగ్రహార్థము కొందరుమహాపురుషులు తమసర్వస్వమును

క్రీ. శ. ౧౯౧౪వ సంవత్సరములో ప్రారంభమై ౧౯౧౮లో ముగిసిన యూరోపు యుద్ధమొక విచిత్రఘట్టము. యుద్ధము జరిగినన్ని దినములు ఇంగ్లీషువారును వారిపక్షమువారును ప్రపంచ నాగరికత సంరక్షణార్థమును, ప్రపంచమందలి సర్వ సంఘములకును దేశములకును సర్వవిషయములలో స్వయం నిర్ణయాధికారము స్థాపించుటకు యుద్ధము చేయుచున్నామని నిరంతరము ప్రకటించుచువచ్చిరి. యుద్ధానంతరము ఇండియాకు కొలెట్ శాసనములు, జలియన్ వాలా బాగులు ప్రసాదింపబడెను. అంతర్జాతీయ సంఘము విల్సన్‌గారి మొదటి ౧౪ సూత్రాలు తుడిచివేసి క్రొత్త ౧౪ సూత్రాలతో స్థాపితమయ్యెను. దాని పరిణామమేమనగా ఆ యంతర్జాతీయసంఘము ఒకటి రెండు సామ్రాజ్యములయొక్క అనుకూలాలోచన సంఘముగా మారెను. ఈ యూరోపుయుద్ధము వట్టి బూటకమనియు, సంపూర్ణస్వార్థతతో కూడినదయు, ప్రపంచమునకు వెల్లడియయ్యెను. ప్రపంచచరిత్రలో లోకమునకు నష్టదాయకమైన మహాయుద్ధములలో ఇది అగ్రతాంబూలమును పొందినది.

ప్రపంచమంతటను రాచరికముపై వ్యామోహ మంతరించినది. బహుదేశములలో ప్రజాపరిపాలనమే బహుళమై పోయినది. యూరోపుఖండములో ఇంగ్లాండు, బెల్జియం, గ్రీసు, రొమేనియా మరి ఒకటి రెండు చిల్లర చిన్న రాజ్యములలో తప్ప తక్కిన దేశములందంతటను ప్రజాపరిపాలనము స్థాపింపబడినది. ఇంగ్లాండులో సహితము రాజునిరంకుశత్వ మెన్నడును వహింపజాలని వానినిగా జేసివేసినారు. ప్రజాప్రతినిధులతో కూడిన స

పార్లమెంటు సర్వమునకును స్వతంత్రాధికారి. రాజు ఆ పార్లమెంటు శాసనముల ప్రకారము వర్తించుకొని తీరవలెను. అందుచేతనే ఇంగ్లీషు రాజును శాసనబద్ధప్రభువు అని యందురు. మరియు ఫ్రాన్సు, అమెరికా, రష్యా దేశములవలె ఇంగ్లాండు కూడ రెండు ముఖ్య రాజకీయ సిద్ధాంతములను ప్రపంచమునకు ప్రసాదించినది. అవేమనగా "రాజు (అనగా శాసనబద్ధుడగు రాజు) తప్పు చేయనేరడు" అనునదొకటి. రెండవదేమన "రాజు చనిపోయినను రాజు శాశ్వతముగా జీవించుగాక." ఎందరు రాజులు చనిపోయినను, ప్రభుత్వస్వరూప మెట్లుమారినను రాజ్యము మాత్రము స్థిరముగానుండును అనియే దీని యంతరార్థము. అమెరికా ఖండములో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రము కనడామున్నగు దేశములలో ప్రజాపరిపాలనమేకలదు. ఆస్ట్రేలియాలోను ఆఫ్రికాలోని కొన్ని వలసరాజ్యములలోను అట్టిప్రభుత్వమే కలదు. ఇక మిగిలినది ఏషియాఖండమొకటే. అందు చీనాలో చక్రవర్తి మాయమయ్యెను. పర్షియా, ఈరాను, అరేబియావంటి దేశములలో తీవ్రమగుమార్పులు జరుగుచున్నవి. ప్రపంచమందు ప్రభువుల నిరంకుశత్వమునకు ప్రజల స్వాతంత్ర్యకాంక్షకును జరిగిన సంఘర్షణలోని ముఖ్యఘట్టములింతవరకు దిగ్దర్శనమాత్రముగా చూపింపబడినవి.

మానవుని వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమునకై, నిర్భయభావప్రకటనమునకై ఎందరో మహాత్ములు తమధనమును, మతస్వేచ్ఛను, తమ ఆలుబిడ్డలను, తుదకు తమప్రాణములను సమర్పించిరి. లోకసంగ్రహార్థము కొందరుమహాపురుషులు తమసర్వస్వమును

బలియిచ్చి లక్షలకొలది, కోట్లకొలదిజనుల సౌఖ్యమును పెంపొందించుటలో తోడ్పడినారు. పాశ్చాత్యదేశములలోనేమి, ప్రాచ్యదేశములలోనేమి మతముపేరట ఎన్నియో ఘోరదుర్భర దుష్కృతములుకావింపబడెను. అట్టిమతోన్మాదుల పైశాచికకృత్యములకు బలియైనవారు కోట్లకొలదిగానుండిరి. మరియు రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమునకై, సత్యసందేశములకై ఎందరో ప్రాణములర్పించిరి. ౨౩౦౦ ఏండ్లక్రిందట గ్రీసులో సాక్రెటీసు అను మహాత్ముని బోధలకు తట్టుకొనజాలక అప్పటిప్రభుత్వమువారు అతనిని చంపివేసిరి. ఆదిలో క్రైస్తవులనెందరినో సింహములకాహారముగా బోనులలోవేసిరి. గాలీలియోను కొన్ని సిద్ధాంతములను లేవదీసినందులకు జెయిలులో వేసిరి. బ్రూనోను స్వేచ్ఛావాదమును చేసినందులకు హింసించిరి. మన్సూరు "నేనే దేవుడను" అనినందులకు తిత్తి ఒలిపించిరి. బన్యన్ సాత్వికబోధలు చేసినందున జెయిలులో మూయబడెను. మ్యాజినీ దేశభ్రష్టుడయ్యెను. లెనిన్ ఘోరకష్టము లనుభవించెను. ఫ్రాన్సులో వాల్టేరు, రూసోయనువారు స్వాతంత్ర్యసిద్ధాంతములు చెరిగి పోసిరి. థామస్ పెయిన్ యొక్క "మానవుల స్వత్వములు" అను ప్రచండ గ్రంథము మ్యాజినీయొక్క "మానవుని విధులు" అను గ్రంథమున్ను యూరోపుదేశములో గొప్పసంచలనము కలిగించెను.

దేశ స్వాతంత్ర్యమునకై తమ ఖడ్గము నుపయోగించిన ఇటలీదేశపు గ్యారిబాల్డియును, అమెరికాదేశపు వాషింగ్టన్నును దేశారాధకుల కందరకును వంద్యులైరి. రష్యాదేశములోని సామ్యవాద సిద్ధాంతమునకు మాక్జింగోర్కీయున్ను

లియోటాల్స్టాయి యున్ను, టాల్స్టాయి యున్ను లెనిన్ యున్ను మార్గదర్శకులైరి. చీనాదేశములో నూత్న విజృంభణమునకు సన్ యెట్ సన్ గారు కారకులైరి. ౭౦౦ సంవత్సరములనుండి నానావిధములుగ ఇంగ్లీషువారిచే అణచివేయబడిన ఐరిషుస్వాతంత్ర్యమున్ను ఐరిషుభాషయున్ను, ఐరిషు సంస్కృతియున్ను విజృంభించి,పరిణతిబొంది విజయమొందుటకు ముఖ్యకారకులు మాక్స్విని ,డివెలరా అను మహానుభావులు. అనేక శతాబ్దములనుండి "యూరోపుఖండపురోగి" అను నప్రతిష్టను పాల్పడిన తుర్కీదేశము ముస్తఫా కమాల్ పాషా యనువారి నాయకత్వములో అకాండముగా చెలరేగి మతరాజకీయ సాంఘిక సారస్వతములందు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముపొంది తేజోవంతమై ప్రపంచమందలి రాజ్యములలో గణనీయమగుచున్నది. ప్రపంచ జాతు లన్నింటిలో దిక్కులేనినీగ్రోజాతి బానిసజాతియైయుండ అట్టిదానిలో సహితము బూకర్ వాషింగ్టన్ అను మహాపురుషుడుద్భవించి యుజాతి నుద్ధరించినది చాలమంది విజ్ఞానవంతులే యింకను గుర్తించినవారు కారు. భారతదేశమందు తిలకు, లజపతిరాయి,సర్దార్ పటేల్,నెహ్రూ,మహాత్మాగాంధీ వంటి వారెందరో దేశ స్వాతంత్ర్యదేవతకై తమ సర్వస్వము నర్పించినారు. అందు మహాత్మాగాంధీగారు లోకోత్తర పురుషుడు ("పురుషోత్తముడు") అని హెయిన్సుహోమ్సు చేతను, రొమేరోలండుచేతను మరి వేలకొలది ప్రపంచ మహాపురుషులచేతను కొనియాడబడిరి.

౧౯౧౮ లో జర్మనీ ఓడినను ఆదేశము తన ఓటమిని మరువలేదు. ౧౯౩౦ వరకది కోలుకొనెను. ౧౯౩౩ లో హిట్లర్ అను నాయకుడు దానికి దొరికెను. అప్పుడు "నాజీ" సిద్ధాంతము సృష్టియయ్యెను. హిట్లరు విజృంభించి ౧౯౩౯ వరకు యూరోపునంతయు అల్లల నాడించెను. తుదకు ఇంగ్లీషు వారు యుద్ధము ప్రకటించిరి. ౧౯౩౯ నుండి ౧౯౪౫ వరకు యుద్ధము జరిగెను. ఆ సుడిగుండములోనికి ఇంగ్లీషువారు రష్యాను అమెరికాను లాగుకొనిరి. ఆ ఏడేండ్ల కాలములో వారు ప్రపంచ విముక్తికిని, స్వాతంత్ర్యమునకు, పోరాడుతున్నామనిరి. ఎట్లైనేనేమి యుద్ధములో అట్లాంటిక్ ఛార్టరును ప్రపంచానికి ప్రసాదించియుండిరి. చతుస్సూత్రాత్మకమగు స్వాతంత్ర్యమును ఆత్మభావ ధనాది స్వాతంత్ర్యములను ప్రపంచాని కిత్తుమనిరి. యుద్ధము ముగియగానే మాటతిరుగబడి అట్లనలేదనిరి. ఆ కాలములో ఇంగ్లండు ప్రధానమంత్రియగు చర్చిల్ ఒక ఘోరభావాత్మకుడు. ఏదియెట్లయినను ఇండియానుమాత్రము నేను వదలను అని ప్రకటించెను. "ఇంగ్లీషు సామ్రాజ్యమును దివాల తీయించుటకు నేను చక్రవర్తిగారి మంత్రినైనా ననుకొన్నారా?" అని గర్జించెను. ఒకదిక్కు అమెరికా ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చుటకు తొందరపెట్టెను. తుదకు క్రిప్సు అనువానివెంట నేతిబీరకాయవంటి స్వాతంత్ర్య ప్రతిపాదన లంపెను. ఇంగ్లీషు తంత్రవేత్తలు రాజకీయపు గారడీలో ఘనులు. ౪౦ కోట్లమంది కండ్లలో దుమ్ముకొట్టి ఆబూటకపు స్వతంత్రతకు "మ మ" అనిపించి పోదమని క్రిప్సువచ్చెను. ఎవరు బుట్టలో బడినను గాంధీ

పడువాడా? క్రిప్సు వచ్చినాడు వచ్చినట్లు పోవుచు గాడు ఘనకార్యాలు చేసి పోయెను. ఒకటి తురకలపాకిస్తాన్ భూతద్ద ములో చూపించుట, రెండవది కమ్యూనిస్టులను వదలి వారి నెగలేపి చ్చకొట్టి వారి స్థానములో కాంగ్రెసు వారిని బంధించుట.

౧౯౪౨ వ సంవత్సరపు తుదిసారి కాంగ్రెసు సమరము ప్రపంచ స్వాతంత్ర్య చరిత్రలో అత్యద్భుతమైనది. ర ప్ప ములో బాధిత జాతులకు స్వాతంత్ర్య సందేశమును వ్రాసి పెట్టి నది. అట్టి యద్భుత స ం, అట్టి ఆత్మబలిదానము, మహో త్యాగము ప్రపంచ చరిత్రలో ఇంతవరకు సంఘటింపలేదు. లక్షలజనులు తమసర్వమును కోలుపోయిరి. ఇంగ్లీషుపరిభుత్వము వారి అధికారులు, వారి మిలిటరీ, వారిపోలీసు రాక్షసులవలె ఆచరించిరి. ఇంగ్లీషువారి పాపము పండిపోయెను. ఈ తడవ దేశమందలి పోలీసువారు పలుమారు జనులకు సహాయు పడిరి. మిలిటరీకూడా జాతీయాభిమానము కలదయ్యెను. బర్మా నుండి ఇంగ్లీషువారు జపానుతో ప్రతిఘటింపలేక పారిపోయి తమ జాతివారినిమాత్రము రక్షించుకొని హిండియా సైనికులను జపా నీయు అనుగ్రహానికి వదలిపెట్టిరి. అట్టి తరుణములో సుభాసుచం ద్రబోసు వారికి నాయకుడై ఆసాం మూలన అదేసైన్యముతో పుట్టడించెను. అదేసైన్యమే తర్వాత జాతీయసైన్యముగ మారి పోయెను.

ఇంగ్లీషుజాతి విచిత్రమగుజాతి. ౧౯౧౪—౧౮ యుద్ధ ములో యుద్ధావస్థలో మొండికి వేసుకొని యుద్ధములో గెలి

చినతర్వాత ఐర్ దీవికి స్వాతంత్ర్యమిచ్చెను. అటులే ౧౯౧౪–౧౮ యుద్ధములో మొండికి వేసుకొని తుదకు ౧౯౪౭ లో ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చెను. కాని దేశాన్ని విడిచిపెట్టుతూ కుచేష్ట చేసియేపోయెను. పాకిస్థాను విభజించి తురకల కిచ్చిపోయెను. హిందూ ముస్లింల రక్తపాతాన్ని చూడనట్లుండి వారికి తోహాద మిచ్చి వెళ్ళిపోయెను. ౫౬౫ దేశీరాజులు స్వతంత్రులని ప్రకటించిపోయెను. యుద్ధకాలమునుండి దేశాన్ని పీల్చి పిప్పిచేసి వదలిపెట్టిపోయెను. ఎట్లైతేనేమి ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యము వచ్చెను. స్వతంత్ర భారతదేశములో భారతీయులకు రాజ్యాంగ పరిషత్తు సమావేశమై ఒకసంవత్సరములో నూతన రాజ్యాంగమును సృష్టించెను. అందు లోపాలుండును గాక. మూలసిద్ధాంతములందును ప్రజాధికారవిస్పష్టమందును ఏలోపాలును కానరావు. వాటినిగురించి ముందుప్రకరణములో చర్చింతుము.

స్వాతంత్ర్య లక్షణములు

భావనాబలము సర్వవిషయములలో బలీయమైనది.
ప్రపంచములో జనులు భావములకు భయపడినట్లు మరిదేనికిని భయపడరు. "నేను నీఅభిప్రాయము లన్నిటితోను భిన్నించుచున్నాను. కాని నీయభిప్రాయములెట్లున్నను వాటిని ప్రకటించు నీ స్వాతంత్ర్యమును నేను నాప్రాణము లొడ్డియైనను స్థాపింతును." అని ఒక పాశ్చాత్యపండితుడు సెలవిచ్చెను. పురుషుడుగాని స్త్రీ గాని తమ భావనాబలముచేతనే ప్రపంచములో అభివృద్ధికి కారకులైనారు. ఎందెందు భావవిరోధము కలిగినదో అచ్చట తీవ్రసంచలనము కలుగుచు వచ్చినది. భావ స్వాతంత్ర్యము అన్నిస్వాతంత్ర్యములలో ముఖ్యమైనది. స్వాతంత్ర్యము లనేక విధములుగా నున్నవి. అవేవనగా:—

౧. భావస్వాతంత్ర్యము.
౨. సమావేశ స్వాతంత్ర్యము.
౩. ఆత్మ స్వాతంత్ర్యము.
౪. మత స్వాతంత్ర్యము.
౫. రచనా స్వాతంత్ర్యము.
౬. వాక్ స్వాతంత్ర్యము.

ఇవి ముఖ్యమైన విభాగములు. కొందరి రాజకీయవేత్తల అభిప్రాయములో మరికొన్ని యున్నవి. జీవనస్వాతంత్ర్యము,

ఆస్థిస్వాతంత్ర్యము, ఆయుధములనుపట్టు అధికారము, న్యాయ సామ్యత. ఊరేగింపులస్వేచ్ఛ నివాసస్వేచ్ఛ అనునవికూడ కలవు దురు. కాని ఇవన్నియు పై ఆరు భాగములలోని అంగములు గానే భావింపవచ్చును. అందుచేత వీటినిగురించిన ప్రత్యేక చర్చ అనవసరము.

పై విభాగములను గురించి వివరించుటకు పూర్వము వాటిని స్థాపించుకొను నవసరమేలనో విచారింతము. సాధారణ ముగా అధికారమందుండువారు తమ అధికారమును పోగొట్టు కొన నొల్లరు. దానిని స్థాపించుకొనుటలో ఇతరులుచేయు విమ ర్శలను సహింపరు. అందుచేత విమర్శకులను సర్వవిధముల కష్ట పెట్టుటకై ప్రయత్నించుచుందురు. అట్లుచేయుటలో వారు నానాసాధనముల నవలంభింతురు.నిర్భయముగా మాట్లాడుటను నిరోధించుటకై రాజద్రోహ శాసనముల చేసినారు. మరియు ప్రచారము చేయకుండుటకై పత్రికలపై నిరోధముల నేర్పాటు చేసినారు. పుస్తకములలో తమకునచ్చని విషయిములుండిన ఆపుస్తకములను జప్తీ చేయుటయో లేక ఎవ్వరును చదవకూడ దని ఆజ్ఞాపించుటయో లేక తమదేశముహద్దులలోనికి రాగూడ దని శాసించుటయో జరుగును. టప్పా వ్యవహారములపైనను ఒక కన్ను ఉంచుదురు. అనుమానగ్రస్తములగుబాబులను వస్తు వులను తెరచి చూచుచుందురు. సభలపై వివిధములగు నిరో ధకము లుంతురు. ఊరేగింపులను చేయనీయరు. తమకు నచ్చని వారిని వెంబడించి వారి దినచర్య లన్నింటిని తమకు తెలుపు చుండుటకై చారులను (ఖుఫ్యా-సి. ఐ. డీ) నియోగింతురు.

ఈ చారులు నానారూపములతో వారివెంటబడి వారి రహస్యముల నన్నింటిని తెలుసుకొనుచుందురు. అనుమానగ్రస్తులను అధికారవర్గమువారు ఏదోవిధమున జెయిళ్ళలోగాని ప్రత్యేక స్థలములలోగాని మూసియుంచుదురు. న్యాయస్థానములలో విచారణకూడ చేయనొల్లరు. లేదా తమదేశము హద్దులలోనికి రానీయరు. తమదేశమునుండి తమకు విరోధముగా వర్తించినవారిని వెడలగొట్టుదురు.(షేర్ బదర్) వారి యిండ్లను శోధించి ప్రమాదకరములగు ఆయుధములున్నవా? బాంబులున్నవా? నిష్పక్షముగా ... లున్నవా? ఏదైన రహస్యసంఘమునకు కొన్ని జాబితాలున్నవా? నిషేధించిన వస్తువులున్నవా? అను నిమయానములను పరిశీలించుచు ప్రత్యేకపరిస్థితులనుబట్టి జనుల భావములను నిరోధించుటకై అవసరములగు ప్రత్యేకశాసనములను, ఆర్డినెన్సులను, కావించెదరు. కొన్ని దేశములలో నిరంకుశమైన నియంతలు అన్నింటికన్న సులభమార్గములను కనిపెట్టినారు. అది తమకెదురు తిరిగినవారి నందరిని తల కొట్టించుటయే!

పూర్వకాలములో నిరోధములు మూడే మార్గములలో నడుచుచుండెను. నరినవారి నందరిని దేశమునుండి వెడలగొట్టుట, లేక కారాగారమున బంధించుట లేక తల నరికించుట. ఇప్పుడుకాలము మారినది. నాగరిక కాలములో నాగరిక పద్ధతులుకూడ కలవు. అవి శాసనములద్వారా పని తీసికొనుట. అవస్థయు వ్యక్తిగతనాడు పై మూడింటిలో ఏదైన నొకటి యవలంబించెను. ఇందుచేత ప్రపంచమందలి ప్రతి నాగరిక దేశములోను, జనులు తమ యిష్టకష్టములను బట్టిగా అను

భావించి తుదకు తమ తమ దేశముయొక్క రాజ్యాంగశాసనములో వివిధస్వాతంత్ర్యముల సంబంధమగు నియమములను ప్రత్యేకముగా నేర్పాటుచేయించినారు. ఇక పైన సూచించిన ఆరు విధముల స్వాతంత్ర్యము లెట్టివో కనుగొందము.

౧. భావస్వాతంత్ర్యము

ప్రపంచములో ఉత్తమాలోచనతో కూడినవారు చాల అరుదు. అట్టి ఉత్తమాలోచనలను ప్రకటించు ధైర్యము కల వారింకనుఅరుదు. భావములు మంచివిగనుచెడ్డవిగనునుండును. ఒకకాలములో చెడ్డవని తలపబడిన భావములు ఇంకొక కాలములో పూజ్యము లగును. ప్రతిసమాజములోను కొన్ని ఆచారములు స్థిరపడియుండును. అవి దుర్వినియోగము చేతను కాలాంతరమున పనికిరాక నష్టదాయకము లగుటచేతను కొందరు పండితులు బయలుదేరి సంస్కారముచేయ యత్నింతురు. సహజముగా సంఘములో పలువురు ప్రతిఘటింతురు. అట్లే విధముగా అధికారమందున్న వారును తమ అధికారమును తగ్గించునట్టి అభిప్రాయములను అణచివేయ జూచుచుందురు. ఉత్తమమైన భావములు తాత్కాలికముగా అణచివేయబడినను అవి ద్విగుణీకృత శక్తితో విజృంభించుచుండును. భావములకును హద్దులుండును. సహజముగా సంఘమును నీతి బాహ్యమైనట్టియు, అసత్యమైనట్టియు, మార్గములలో నడుపునట్టి భావములు నిరోధింపబడిన దాని కెవ్వరును ఆక్షేపించరు. కాని

సద్భావములకు ప్రతినాగరిక ప్రభుత్వముకూడ అవకాశమి
చ్చుట న్యాయము.

ప్రతివ్యక్తియు తనమనస్సుపై తన శరీరముపై తనఆస్తి
పై సంపూర్ణాధికారము కలవాడు. ప్రతివ్యక్తియు తనభావము
లను నితరులలో వ్యాపింపజేయునప్పుడు అవిమంచివా చెడ్డవా
అను విషయమును నిష్పాక్షిక బుద్ధిలో విమర్శింపవలసి యుం
డును. తమకు నరిపడనంత మాత్రముననే అణచివేయుట చాల
అన్యాయ మనిపించుకొనును. ప్రభుత్వము ప్రజలమనస్సుల
లోని భావముల నెన్నటికి అణచివేయజాలదు. ప్రజల శరీర
ములపై శాసించవచ్చునేకాని, భావముల శాసించుట బ్రహ్మ
చేతను కానట్టిపని.

౨. సమావేశ స్వాతంత్ర్యము.

మానవులు తమ అభ్యుదయము కొరకు సంఘీభావ
మునుకలిగియుండుట యవసరము. తమ భావములను జనులలో
వ్యాపింపజేసి సమాజోన్నతికి పాటుబడుటకు ముఖ్యసాధనము
సమావేశమే. ప్రజలు సభలు చేసుకొనుటకును సమాజములు
సమితులు స్థాపించుకొనుటకును, తమ యుద్దేశములను, వ్యక్తి
పరముగాకై అవసరమగునప్పుడు ఉత్సవములు, ఊరేగింపులు,
చేసికొనుటకు సంపూర్ణమగు అధికారము కలవారుగా నుండ
వలెను. ప్రతివస్తువునకును హద్దులుండినట్లు వీటికిని న్యాయ
మగు హద్దులు కూడవసి యెప్పుడును చెప్పజాలము, ఇతరులను
హింసించుటకును, స్వార్థస్యములు సాగించుటకును, నీతిబాహ్య

మగు కార్యములు చేయుటకు, స... ...ములును, సభలుచేసి నట్లయిన అవి తప్పక అణచివేశ... ...నే. కాని ప్రజల యిబ్బందులను, వారిఆశయ... ...రమందుండువారి దౌర్జన్య నిరసనములను ...ప్రకటి... ...యబడు సభల... అంక్షలుపెట్టుట స్వాతంత్ర్య భ... ...నట్టి దగును. అధి కారమందుండువారు ము...ము... ...సభల నాపివేయుట లేక కానీయకపోవుట దౌర్జన్య ... ...కొనును. సభలు జరుగనిచ్చి అందున్యాయవిరుద్ధమున ...ము జరిగిన లేక దౌర్జ న్యపరిణామము సహించిన అప్పుడు ...వేశ... కారకులను న్యాయశాసనముల ప్రకార... శిక్షిం... సరియాగుపద్ధతి.

3. ఆత్మస్వాతంత్ర్య...

ఏవ్యక్తినిగాని సరియగు కారణము... చూపించక ప్రభు త్వమువారు నిర్బంధింపకుండుటయే ఆత్మస్వాతంత్ర్య మనిపించు కొనును. ఎవరైనను యెంతగొప్పనేరము...నను వారిని న్యాయ స్థానమున విచారించి వారిదోషములను నిరూపించి శిక్షించుట సరియగుపద్ధతి. ప్రజలలో ఎట్టి...ైనను, ఎట్టి దరిద్రు నైనను సరే దేశమందువర్తించు శాసనములకు వ్యతిరేకముగా నిరోధించుట లేక పట్టికొనుట, లేక జెయిలులోనుంచుట, లేక దేశమునుండివెడలగొట్టుట లేక దేశములోనికిరానీయకుండుట, లేక ఏవిధమైన కష్టములపాలు చేయుట, ఇవన్నియు వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యభంగము కలిగించునవై యుండును. ఒక వేళ ఒక వ్యక్తికి ప్రభుత్వముగాని, దానిని నడుపు అధికారులుగాని,

పోలీసువారుకాని, లేక ప్రభుత్వానుమతి పొందిన ఎవరైనకాని, న్యాయవిరుద్ధముగా పైవిధముల కష్టపెట్టిన అట్టి వ్యక్తికి తనను కష్టపెట్టువారిపై న్యాయస్థానములందు అభియోగము తెచ్చి నష్టపరిహారము పొందు అధికారముకూడ నుండవలెను. ఇప్పుడు ప్రతి నాగరిక దేశమందు ఉన్నత న్యాయస్థానములకు వ్యక్తి స్వాతంత్ర్య రక్షణాధికారమును ఇచ్చియున్నారు. (దీనినే ఇంగ్లీషులో రిట్ ఆఫ్ హెబియస్ కార్పస్ అందురు) అనగా ఏవ్యక్తినైనను ఎవరైనను సరే పట్టుకొని నిరోధించి లేక దాచియుంచిన ఆ నిరోధింపబడిన వ్యక్తి బంధువులే కాక సంబాధము లేనట్టి యెవ్వరైననుసరే ఉన్నత న్యాయస్థానములో మొరపెట్టుకొని వానిని న్యాయస్థానమునకు పిలిపించి విచారించునట్లు ఆజ్ఞలను జారీచేయింపవచ్చును. హేబియస్ కార్పస్ అనగా "వ్యక్తినిగాని వాని శరీరమునుగాని చూపింపుము" అనియర్థము. ఈ అధికారము న్యాయస్థానములకీయ్యబడినది. ప్రభుత్వముయొక్క కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు నిరంకుశముగా, సరిపడనివ్యక్తుల న్యాయస్థానమందు విచారించి నేరము సిద్ధపరుచక వారిని దాచియుంచిన, లేక నిరోధించియుంచిన లేక జయిలులో వేసియుంచిన ఆవ్యక్తికి సంబంధించినవారుకాని, సంబంధించనివారుకాని ఎవ్వరైనను సరే న్యాయస్థానములో తెలిపి హేబియస్ కార్పస్ ఆజ్ఞను పొందవచ్చును. ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక శాఖపైననే కాక యేవ్యక్తి చేతనయినను నిరోధము కలిగినవానిపైనను. ఈ ఆజ్ఞను పొందుటకు ప్రజలకు అధికారము కలదు.

ఆత్మస్వాతంత్ర్యములోనే జీవితస్వాతంత్ర్యము చేరియున్నది. ఒకనిని ఇంకొకడు చంపవచ్చినపుడు ఎదిటివానిని చంపియైనను ఆత్మరక్షణము చేసికొను అధికారము సర్వదేశములందునుకలదు. హిందూస్థానపు శిక్షాస్మృతి (పీనల్ కోడు) లోను కలదు. ఒకని చంపిన వానిని న్యాయస్థానమువారు ఉరితీయుదురు. ఎవడైన ఆత్మహత్య చేసికొనినచో ఇక దానికి శిక్షయే లేదు. కాని ఆత్మహత్యలో విజయముపొందనివానికి మాత్రము శిక్షకలదు. స్త్రీలకు మానముప్రాణముకన్న విలువకలది. మానభంగ మొనరించువారినుండి రక్షించుకొనుట సర్వవిధముల స్త్రీలకు సంపూర్ణాధికారముగలదు. ప్రతిదేశములోను రహస్య సంఘములు దోపిడీలకుగాని, రాజద్రోహములకుగాని, సంఘ విప్లవముల కొరకుగాని, స్త్రీ జనాపహరణమునకుగాని యేర్పడియుండును. అమెరికాలో "క్లూక్లక్సుక్లాన్," అను రహస్య సంఘము విశేషముగా నీగ్రోలనుహింసించుట కేర్పడినది, ఇండియాలో "గుండాలు" మతకలహములకును, స్త్రీల నపహరించుటకును ఏర్పడినారు. ఇట్టి దుర్మార్గ సంఘములను అణచివేసి ధ్వంసముచేయుట ప్రభుత్వ విధులలో ముఖ్యమైనవిధి. జనులకు ప్రాణములతర్వాత ద్రవ్యముపై, ఆస్తులపై ప్రీతిమెండు. లోభులకు ఆస్తులు ప్రాణములకన్న ఎక్కువవిలువగలవి. ఆస్తుల సంరక్షణముకూడ ఆత్మస్వాతంత్ర్యములో నొక ముఖ్యాంగము. ప్రభుత్వమువారు ద్రవ్యవంతులనుండి ఆదాయపుపన్ను మున్నగునవి తీసికొనుటలోని యర్థమిదియే. ఆస్తుల రక్షించినందులకు వారికి పన్ను విధించు అధికారము కలుగుచున్నది.

౪. మత స్వాతంత్ర్యము

ప్రపంచములో మతముపేరిట జరిగినయుద్ధములు, కావింపబడిన ఘోరములు, అత్యాచారములు, మరే విషయమునను జరుగలేదని చెప్పవచ్చును. ఒక మతమువారు ఇంకొక మతమువారిని ధ్వంసము చేయుటలోను, ఘోరహింసలు చేయుటలోను ఏమాత్రమును వెనుదీయలేదు. ఒక మతములో భిన్న శాఖ లేర్పడినప్పుడు ఏ శాఖవారు ప్రబలులైరో వారు నిర్బలులైన శాఖవారిని హింసించిరి. క్రైస్తవులలో క్యాథలిక్కులనియు, ప్రొటెస్టెంటులనియు రెండు శాఖలేర్పడి కొన్ని శతాబ్దముల పర్యంతరము ఒకశాఖవారింకొకశాఖ వారిని నాశనము చేయుచువచ్చిరి. హిందువులలో కులభేదములేర్పడి పరస్పర హింస నేటికిని జరుగుచున్నది. ముసల్మానుల రొమ్ము త్రొక్కిడికి తట్టుకొనజాలక అనేక పార్సీలు హిందూదేశమును శరణుజొచ్చిరి. హిందూ ముసల్మానుల పోరాటములు చరిత్రప్రసిద్ధములేకాక ఈ నాడును భారతీయులకు లజ్జాకరమగు కళంకమును కలిగించినవి. ఆస్తికులు, నాస్తికులపై యుద్ధధ్వజమెత్తిరి. యూదులను ప్రాచీనకాలము నుండియు నేటివరకు సర్వదేశములలో కష్టపెట్టుచువచ్చిరి.

ఆధునిక కాలములో నాగరిక రాజ్యాలలో మతసహనము క్రమముగా స్థిరపడిపోవుచున్నది. ఎవరికభిమతమగు మతమును వారు స్వీకరించుటకు ఎవ్వరికిష్టమగు విధమునవారు ప్రార్థనలు చేసికొనుటకు అధికారము క్రమముగా స్థాపింపబడుచున్నది.

ప్రభుత్వము నడుపువారే మతమునకు చేరినను, వారు తమదేశ మందలి సర్వమతములను సమాన దృష్టితో చూచుటయే ఉత్తమలక్షణమని స్థిరపడుచున్నది. అట్లు చేయక మతపక్ష పాతముచూపు ప్రభుత్వము నింద్యమై అపకీర్తికి పాల్పడు చున్నది.

౫. రచనా స్వాతంత్ర్యము

రచనా స్వాతంత్ర్యములో గ్రంథములను వ్రాసి ప్రక టించు హక్కును వ్యాసములు వ్రాయు అధికారమును, పత్రి కలను స్వేచ్ఛగా నడుపు అధికారమును చేరియున్నవి. ఒక వంద సంవత్సరములనుండి పత్రికా నిర్వాహణపద్ధతి వృద్ధియగుచు నేడది ఒక అద్వితీయ సంస్థయైపోయినది. పత్రికలు తురీయశక్తి అనిపేరు గాంచినవి. ప్రజలలో తీవ్రమైన మార్పులుకలిగించు శక్తి ఒక్క పత్రికలకే కలదు. అందుచేత నానా ప్రాంతము లందు పత్రికలపై ప్రభుత్వవర్గమువారు వివిధములగు నిరోధ ములను మోపెట్టుచు వచ్చినారు. ఇది చాలా దౌర్జన్యపద్ధతి. పత్రికలకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యముండవలెనని విజ్ఞానవంతు లంద రును కోరుదురు. పత్రికలు హద్దులు మీరినట్లయిన వాటిని నడుపువారిని దేశమందలి శిక్షాస్మృతిలోని మానభంగము యొక్కయు, రాజద్రోహము యొక్కయు, శాంతిభంగము యొక్కయు సూత్రముల ప్రకారము విచారించి శిక్షింపవలెను. కాని ముందుముందే వాటిని అణచివేయుటగాని, లేనిపోని షరతుల విధించుటకాని, లేకపత్రికలకుసెలవే యియ్యకపోవుట కాని, లేక న్యాయస్థానమున విచారించకయే కార్యనిర్వాహక

తగ్గమే ఔోక్యము కలిగించుకొని, దోషములుకల్పించి అవి వేయుటకాని, పూర్ణముగా నిరంకుశ మనిపించుకొనును. "ప్రతి కల స్వాతంత్ర్యమనగా ఎవరి సెలవును(లైసెన్సు) లేక ముద్రించు అధికారముకలిగి దేశమందలి సాధారణ శిక్షాస్మృతికిమాత్రమే అధీనమై యుండుటమైయున్నది" అనిలార్డు మాన్స్ఫీల్డుగారు సెలవిచ్చిరి.

౬. వాక్స్వాతంత్ర్యము

ఒకనికి ఉత్తములని తోచినభావములను సభలలో చెప్పుటకు సంపూర్ణముగా అధికారముండవలెను. ఆభావములు ఇతరులను హింసచేయుటను ప్రేరేపించునవిగా నుండకుండునట్లును, నీతిబాహ్యమైనవిగా నుండకుండునట్లును, చూడవలెను. ఈవాద్దులలోనుండిజనులకు మాట్లాడుటకు స్వాతంత్ర్యముండవలెను. ఒకడు మాట్లాడకముందే వాడు పరిపడని సంగతులు మాట్లాడునేమో యని వాని నోరు మూయుట, లేక ఒకసంఘముసే ఈ యీవిషయములను గురించి మాట్లాడనేకూడదు అని ముందు ముందుగానే నిర్బంధించుట నాగరిక రాజ్యములలో ఇప్పుడు జరుగుటలేదు. తన వాక్స్వాతంత్ర్యము దుర్వినియోగము చేసినవానిని న్యాయస్థానములో విచారించి నేరముస్థిరపడగనే శిక్షించవలెను.

జనులకు మాట్లాడుటకు ఎట్లు అధికారమున్నదో అదే విధముగా సభలు చేయుటకును సంఘములు స్థాపించుకొనుట

కును, సంఘీభావమును సమకూర్చుకొనుటకును, సక్రమ న్యాయపద్ధతులపై ఆందోళనము చేయుటకును, బహుసంఖ్యాకులకు నష్టదాయకమగు శాసనములలో మార్పులు కలిగించుటకై న్యాయబద్ధమగు ప్రయత్నములు చేయుటకును అధికారము కలదు.

ఇవి ఆధునిక కాలములో ఉత్తమ ప్రభుత్వములం దెల్లడలను జనులు పోరాడి, సాధించి, శాసనరూపముగా స్థిరపరచుకొనిన ప్రాథమిక స్వత్వముల ముఖ్యాంగములు.

కొన్ని ఆదర్శ దేశములలోని విధానము

ప్రతిమానవుని ప్రాథమిక స్వత్వములనుగురించి తెలిసికొనుటకై మనకు ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్సు, అమెరికా దేశములు ముఖ్యముగా ఆదర్శములై యున్నవి. స్విట్జర్లాండు అను చిన్న రాష్ట్రముకూడ మార్గదర్శకమైనది. రష్యా రాజ్యాంగము గో సహితము లెనిన్ ప్రభుత్వకాలములో ప్రచండమగు మార్పులుగలిగి ప్రజలందరియొక్క స్వత్వము లంగీకరింపబడెను. అయితే యీ సందర్భములో కొందరు జర్మనీ, ఇటలీ, జపాను దేశముల నేల ఆదర్శముగా తీసికొనకూడదని ప్రశ్నింపవచ్చును. జర్మనీ, ఇటలీ దేశములు నిరంకుశ నియంతల ఆధీనములోనుండెను. నియంతృత్వము ఎంత లాభకారియైనను ప్రజాపరిపాలనతో తుల్యము కాజాలదు. నియంతకుతనకేది బాగని తోచిన దానిని ఆజ్ఞాపించి ప్రజల కిష్టమున్నను లేకపోయినను సాధించితీరును. నియంతృత్వము మధ్యవచ్చిన అవాంతరముగా నెంచవలెను. చరిత్ర పఠనము వలన నియంతృత్వము స్థిరకాలముండునది కాదనిబోధపడును. మరియు జపానుదేశము నిరంకుశ చక్రపాలకుని వశముందుండెను. కావున స్థిరముగా ప్రజానురంజకముగానుండు దేశములనే మనము ఆదర్శముగా తీసికొనవలెను. "ఉత్తమ ప్రభుత్వము ప్రజలచే నడుపబడినదై ప్రజలకొరకే పనిచేయునట్టిదయియుండవలెను', అను సుప్రసిద్ధ సిద్ధాంతమునుబట్టియే మనము పరీక్షిం

వవలెను. ఇక ఫ్రాన్సు, అమెరికా, ఇంగ్లాండు, స్విట్జర్లాండు. రష్యాదేశములలో ప్రజాస్వత్వములెట్లు వర్తించుచున్నవో గమనింతము.

ఫ్రాన్సు

మొదటి ప్రకరణలో చూపినరీతిగా క్రీ.శ.౧౭౮౯లో ఫ్రాన్సుదేశప్రజలు శతాబ్దములనుండి జరుగుచువచ్చిన బోర్బన్ రాజుల దౌర్జన్యమును కూలద్రోసిరి. ఆసందర్భములో ఫ్రెంచి జనులు ప్రజాధికారములను గూర్చి ఇట్లు ప్రకటించిరి;

"మానవులు పుట్టుకచేతనే స్వేచ్ఛాజీవులు. వారి జీవిత
"ములు స్వాతంత్ర్యయుక్తమైనవి. న్యాయశాసనములు
"అందరికిని సమానముగా వర్తించును. అన్ని రాజకీయ
"సంఘములయుద్దేశము మానవుని స్వాభావికస్వత్వము
"సంరక్షణయే. ఈస్వాభావికస్వత్వముల శరీరము
"యొక్కయు,ఆస్థియొక్కయు, స్వాతంత్ర్యము చేరియు
"న్నది.మరియు అత్యాచారప్రతిఘటననుకూడ మాన
"వుని స్వత్వములో చేరినది. ప్రభుత్వము ప్రజలలోనే
"యున్నది.ప్రజలనుండి అధికారముపొందనట్టి యేవ్యక్తి
"గాని, సంఘముగాని శాసింపనేరదు. శాసనమనగా
"ప్రజలసమిష్టి అభిప్రాయమే. జనులందరికిని అధికార
"పదవులందుండుటకు సమానమగు హక్కుగలదు.
"న్యాయవిరుద్ధముగా ఎవ్వరిపైనగాని నేరము మోప

"గూడదు. ఎవ్వరినిగాని పట్టుకొనగూడదు. ఎవ్వరిని
"గాని నిర్బంధింపగూడదు. భావములనుగాని అభిప్రాయ
"ములనుగాని వెల్లడించుటయనునది మానవుని హక్కు
"లలో చాల విలువగలిగినట్టిది."

ఇది సరిగా ౧౫౦ సంవత్సరములనాడు ఖండాంతరముల లోనిప్రజలు ఘోరనరకములకుపాలై కష్టించి సాధించి స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుకొని, అనుభవముతో శాసించినట్టి ప్రజాస్వత్వ ప్రమాణపత్రము.

ఫ్రాన్సుదేశములో ౧౮౯౭వ సంవత్సరములో అనగా ఫ్రెంచివిప్లవముజరిగిన ఒక శతాబ్దానంతరము ఒకగొప్పసంఘము "మానవస్వత్వసంఘము" అనునది స్థాపింపబడెను. ఈవిధానము చాల ముఖ్యమైనట్టిది. ఇట్టిసంస్థ ప్రతి దేశములో నుండుట అత్యంతావసరము. ఈసంఘమువారు ౧౭౮౯లో శాసింపబడిన ప్రజలహక్కుశాసనములు కాపాడుటయును, ఎందెందు ప్రజాస్వత్వముల భంగముకలుగునో అందందు తమయావద్బలమును ప్రయోగించి అన్యాయమును ప్రతిఘటించుటయును అనుఉత్తమ కార్యముల చేయుచున్నది. నేటికిని ఫ్రాన్సుదేశములో ౧౭౮౯ లోని సిద్ధాంతములను అమలులో నుంచుచున్నారు. పత్రికలకును కావలసినంత స్వాతంత్ర్యమున్నది.

అమెరికా

ఫ్రాన్సులో స్వదేశ రాజుల దౌర్జన్యముండిన అమెరికావారికి, ఇంగ్లీషువారిచే లోబడినట్టి పరాధీనతయుండెను. ౧౭౭౬వ

సంవత్సరములో అమెరికావారు స్వతంత్రులైరి. అటుతర్వాత ఆ దేశమందు ప్రజాపాలనముస్థాపితమై ప్రజలచేఎన్నుకొనబడిన సభ్యులతోకూడిన సెనేటు సభయున్ను ప్రజలచేతనే ఎన్నుకొనబడి ౪ఏండ్లవరకు అధ్యక్షుడుగానుండుఅధికారియును దేశమును పాలించువారుగా నేర్పడిరి. రాజ్యాంగములో ప్రజల హక్కులనుగురించి ప్రత్యేకశాసనము చేయబడెను. అందీ క్రింది యంశములు ముఖ్యమైనవి:

"జనులయొక్క వాక్స్వాతంత్ర్యమునుగాని,పత్రికాస్వా
"తంత్ర్యమునుగాని, శాంతియుతమైన సమావేశస్వా
"తంత్ర్యమునుగాని ఏశాసనముకూడ సంకుచితము
"చేయజాలదు.కారణములేనిదే, ప్రమాణపూర్వకముగా
"స్థాపింపబడనిదే ఎవ్వరినికూడ పట్టుకొనకూడదు. ఎవ్వ
"రియింటినిగాని శోధించకూడదు. న్యాయస్థానములో
"స్థిరపరుపకయే ఎవ్వరి ప్రాణమునుగాని, ద్రవ్యము
"నుగాని, స్వేచ్ఛనుగాని అపహరింపకూడదు.అందరికిని
"న్యాయము సమానముగా నుండును. అవసరమైన
"కాఠిన్యము శిక్షలలో విధింపకూడదు.'

అమెరికాలో అభిప్రాయస్వాతంత్ర్యము అన్నింటిలోను చాలముఖ్యమైనది. ఆ దేశములోనుందు ముందుగా అపోహపడిలేక భయపడిప్రజలనోళ్ళనునొక్కివేయరు.ప్రభుత్వము సరియైనది కాదనిగాని లేక ప్రభుత్వమును విప్లవముద్వారా తొలగించి వేయవలెననిగాని ప్రజలుపన్యాసము లిచ్చినను ఆ [illegible]

కార్యనిర్వాహకవర్గము సమానభావము చూపుచున్నది. అభిప్రాయ ప్రకటనతోపాటు హింసాపద్ధతులు కార్యరూపము దాల్చినప్పుడుమాత్రమే శాసనముల ప్రకారము విచారించి పిమ్మట శిక్షింతురు.

ఇట్టి శాసనములుండినను అమెరికాదేశములో తెల్లజాతికి చేరనట్టివారు, నల్ల నీగ్రోలపై ఘోరమైన అత్యాచారములు చేయుచున్నారు. తెల్లలస్త్రీనుకొట్టిన తుదకు ముట్టిననీగ్రోలను తిత్తి ఒలిచి బహిరంగముగా కాల్చుచున్నారు. దీనినే లించింగు అనుచున్నారు. ఈయంశముమాత్రము ఆ దేశమునకు తీరని కళంకమై యున్నది. అమెరికా దేశములో అనేక సంవత్సరములనుండి అమెరికా పౌరస్వత్వముల సంఘము అనునది ఇట్టి దౌర్జన్యముల జరుగకుండునట్లుగా శాసనబద్ధమైన ప్రజలహక్కులలో వలోపములైన కలిగినట్లు వారిదృష్టికివచ్చిన తీవ్రాందోళనము చేయుటనుజూడ కొంత ఆశాజనకమైయున్నది.

ఇంగ్లండు

ఇంగ్లండు దేశములో ప్రాథమిక స్వత్వముల విషయమై ప్రత్యేక శాసనములులేవు. ఇంగ్లీషువారి జాతీయ స్వభావము క్రించివారి స్వభావమునకు భిన్నించినట్టిది. ఇంగ్లీషు ప్రజలు స్వాభావికముగా ఉద్రేకగుణము లేనివారు. అట్లుండినను ఇంగ్లీషువారికున్నట్టి స్వాతంత్ర్యభావము ప్రపంచములో మరేజాతిలోను లేదనవచ్చును. ఇంగ్లాండులో రాజ్యాంగము విశేషముగా ఆచా

రమునుబట్టియే యేర్పడినది. దీనినివారు లిఖింపబడని రాజ్యాంగ శాసనమందురు. ఆ గ్లేయుల ప్రాథమికస్వత్వములు న్యాయస్థానముల తీర్పులవలనను పార్లమెంటు శాసనములవలనను, ప్రభుత్వాచారముల వలనను ఈ మూడింటిచే స్థిరపడినట్టివి. ఇంగ్లీషువారి ప్రజాస్వత్వములను గురించి లార్డుఎలింబరో యిట్లువ్రాసినాడు. "ఇంగ్లాండులోనిన్యాయశాస్త్రము స్వాతంత్ర్యన్యాయమే యగునొప్పును. తదనుసరముగా మాకునిర్బంధములు వృ. పత్రికలకు ముందుగా (లైసెన్సు) సెలవుతీసుకొను నాచారములేదు. పత్రికలలోని వ్రాతలకు పత్రికానిర్వాహకులు దేశమందువర్తించు సాధారణ న్యాయశాస్త్రములకు మాత్రమే బద్ధులై యుందురు."

ఇంగ్లాండులో ప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహకవర్గమునకు నేరములు చేసినతర్వాతనే శిక్షించుఅధికారమున్నది. కాని నేరములు కాబోవునేమోయని ముందుముందుగా నిరోధములు కల్పించు అధికారములేదు. ఇంగ్లాండులో జనులు న్యాయవిరుద్ధముగా నాచరింతురేమోయని ముందుముందుగా అంచెనాలుకట్టి వాక్స్వాతంత్ర్యమును, రచనా స్వాతంత్ర్యమును నిరోధించరు. అది ౧౬౯౫వ సంవత్సరమునకు పూర్వము మాట. ౧౬౯౫వ సంవత్సరమునుండి ప్రజలు వాగ్రూపముగా కాక కార్యరూపముగా రాజ్యమందు సాధారణశాసనములకు విరుద్ధముగా నడిచినవారిని నక్రమమైన పద్ధతిప్రకారము న్యాయస్థానమందు విచారించి నేరము స్థిరపడిన శిక్షింతురు.

అమెరికాలోను, ఫ్రాన్సులోను ఏవిధముగా ప్రజల హక్కుల సంరక్షించు సంఘములున్నవో ఆదేవిధముగా "పౌరహక్కుల జాతీయసంస్థ" అనునట్టిది ఇంగ్లాండుదేశము లోను కలదు. ఈసంస్థ ముఖ్యముగా ఈ ఆరు విషయములను గురించి విచారించుకొనుచుండును.

౧. హక్కు ౨. సభలు ౩. సంఘములు ౪. అభిప్రాయములు ౫. సర్వజనులకు సమహక్కులు ౬. ప్రభుత్వములో ప్రజాప్రాతినిధ్య ప్రాధాన్యత. ఈ ఆరింటియొక్క స్వాతంత్ర్యమునకై పై సంస్థ బాగుగా పాటుబడుచున్నది.

స్విట్జర్లండు

ఈదేశము మన హైదరాబాదురాష్ట్రములో అయిదవ వంతు మాత్రమే ఉన్నది.౧౫౬౪౦ చదరపుమైళ్ళ పైశాల్యముకు కలది. జనసంఖ్య సుమారు ౪౦ లక్షలు.అనేకభాషలు మాట్లాడుదురు. అందు జర్మన్, ఫ్రెంచి, ఇటాలియన్ భాషలు మూడును ప్రభుత్వభాషలుగా అంగీకరింపబడినవి. నూటికి ౭౦ మంది జర్మనుభాషను, ౨౧ మంది ఫ్రెంచిభాషను, ౬ ఇటలీభాషను మాట్లాడుదురు. ఇట్లుండినను ఈమూడు భాషలకు సమానస్థానమిచ్చినారు. అనగా ఏభాషనుగూడ పైకెక్కించి తక్కినభాషలను అణగద్రొక్కలేదు. ప్రభుత్వ శాసనములు, న్యాయస్థానభాష, శాసనసభలో చర్చలు అన్నియు ఈమూడు భాషలలో నిరభ్యంతరముగా జరుగుచుండును.ఇంత

త్యైనాడు. కమ్యూనిజం హింసాపూరితమైనదని మన భారతీయ కమ్యూనిస్టులు ప్రతిదినం తాముచేయు హింసాకాండచే నిరూపించుతున్నారు, రష్యా తన అధికారాన్ని తనవిచ్ఛిత్తి సిద్ధాంతాలద్వారా ప్రపంచముపై మోపజూచుచున్నది. ౧౯౪౨లో కాంగ్రెసువారు త్యాగాలుచేయగా భారతీయ కమ్యూనిస్టులు దేశద్రోహముచేసిరి, నేటికిని వారికి రష్యాయే మాతృదేశము. మాస్కోనగరమే వారి రాజకీయపు మక్కా_మదీనా! ప్రపంచమంతటను కమ్యూనిజం రహస్యహింసాత్మక సంఘముగానున్నదనుట దానిలోని ముఖ్యలోపము. అది వెలుతురులో వృద్ధికాజాలదన్నమాట.కమ్యూనిజం సిద్ధాంతము చాలావరకుమంచిదైనను ఈనాటి కమ్యూనిస్టులుమాత్రము భయంకరులైనారు. కమ్యూనిస్టువిధానమును అమాయకులుతప్ప విజ్ఞులందరును అసహ్యించుకొనుచున్నారు.

ఈప్రకారముగా ప్రపంచమందలి ముఖ్యదేశములలో ప్రజల స్వాతంత్ర్యములు వీలైనంతవరకు గౌరవింపబడి కాపాడబడుచున్నవి. ప్రజలంతటితో తృప్తిచెందక తమ అధికారములలో న్యాయమైన స్వేచ్ఛాజీవనముతో ఏవిధమైన అన్యాయముకూడ జరుగకూడదను పట్టుదలతో ప్రతిదేశమందు స్వాతంత్ర్యరక్షక సంఘములేర్పరిచి ప్రశంసనీయమును, స్వార్థరహితమును, ప్రజాహితమును నగు విధముగా ఆసంఘముల నడుపుచున్నారు.

భారత దేశములో ప్రజాధికారములు

బ్రిటిషు ప్రభుత్వ కాలములో:—

హిందూస్థానము లోని పరిస్థితులు లోకరీతిగాలేవు దానిచరిత్ర కూడ చాలచిత్రమైనదే. నానా మతములు, నానాశాఖలు, అనేకరాజులు, భిన్నభిన్న కులములు, భిన్నభిన్న భాషలు, నిరంతర యుద్ధములు, ఘోరమగు అత్యాచారములు, జనులలో స్థిరపడిపోయిన విద్యారాహిత్యము, ఇవి భారతదేశ చారిత్రిక ఘట్టములు. ఇంగ్లీషువారు దేశమునంతయు సంపూర్ణముగా స్వాధీనపరచుకొనిన తర్వాతఅన్నియు క్రొత్త సమస్యలే బయలుదేరెను. ఇంగ్లీషుభాష ప్రభుత్వభాషయయ్యెను. దేశభాషలు మూలబడెను. ఆర్థిక విప్లవము దేశమంతయు వ్యాపించుకొనెను. రాజకీయముగనేగాక ఆర్థికముగను భారతదేశము పరాధీనమయ్యెను. దారిద్ర్యము హెచ్చిపోయెను. అయిదారు వందల సంస్థానములు బ్రిటిషువారి అధీనములో వర్తించుచు ప్రతిదేశీయ సంస్థానమందును భిన్నభిన్న మర్యాదలు ఏర్పడిపోయెను. ఇట్టి పరిస్థితులలో భారతీయులకు ఎంతవరకు ప్రాథమికహక్కులుండెనో తెలుసుకొందము. బ్రిటిషు వారి అనుగ్రహముపైన ఇవన్నియు ఆధారపడియుండెను.

భారతదేశములో ప్రజాభిప్రాయ ప్రకటనము అఖిల భారత జాతీయమహాసభ (కాంగ్రెసు) యొక్క ఉత్పత్తితోనే ప్రారంభమైనదనియే చెప్పవలెను. ఇంగ్లీషు అధికారులు తమకు లభించిన సామ్రాజ్యమును జారిపోకుండ కట్టుదిట్టములు చేసికొనుటలో నేమియునాశ్చర్యములేదు. అందుచేత కాంగ్రెసువాదులను అనుమానదృష్టితో చూడదొడగిరి. ఎట్లెట్లు కాంగ్రెసు విజృంభించుచువచ్చెనో అట్లట్లు బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారుకూడ, రాజద్రోహపు నేరములకై జనుల శిక్షించుచువచ్చిరి. పత్రికలపై నిరోధములు కలిగించిరి. "రౌలెట్ ఆక్టు" అని ప్రసిద్ధి వహించిన స్వాతంత్ర్యనిరోధక శాసనమునుగావించిరి. బెంగాలులో విచారణలేకయే అనుమానస్థులను జెయిళ్ళలోవేసిరి. జాలియన్ వాలాబాగు దురంతములును పంజాబులోని అత్యాచారములును గాంధీగారిసహాయ నిరాకరణోద్యమ విజృంభమునకు దారిచూపెను. బ్రిటిషిండియా ప్రభుత్వమువారు భారతీయులను ఇతరదేశములకుపోవువిషయములలో సెలవొసగుటకు లేక నిరాకరించుటకు ఇండియానుండి వెడలగొట్టుటకు లేక దేశములోనికి రానీయకుండుటకు అధికారములు గలిగియుండిరి. సరిపడని ప్రజలను వెడలగొట్టు లేక నిరోధించు విషయమునుగురించి లార్డు మార్లే యీ ప్రకారముగా సెలవిచ్చియుండెను.

"అదేపనిగా చాలకాలము నిరోధించియుంచుటవలన దుర్మార్గులు భయపడుదురని చెప్పవచ్చును. ఇది రష్యావాదముగా నున్నది. అనుమానగ్రస్థులందరిని రైళ్ళలో భర్తీ చేసి సైబీరియాకు పంపుటచే వారుబెదరిపోయి సర్వము శుభముగా

పరిణమించునని తలతుము. రష్యాలో ఆపద్ధతి సరిగా పనిచేయ లేకపోయెను. అది జనులప్రాణముల రక్షించలేకపోయెను.తుదకు అది రష్యానే రక్షించలేకపోయెను. (ఇవిర్గాంధీలోని మాటలు)

ఇట్లు కఠినముగా పాలించినను బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు ప్రజలలో ఆందోళన మభివృద్ధి నొందుకొలది అవసరములను బట్టి కొన్ని అధికారములను ఇచ్చుచువచ్చినారు. పత్రికలకు ప్రత్యేక పరిస్థితులందుతప్ప తక్కినకాలములలో చాలవరకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చినారు.అన్యాయముగా నిర్బంధించిన ఖైదీలను క్రమక్రమముగా వదలుచువచ్చినారు. రాష్ట్రములలో ప్రజా ప్రతినిధులతో కూడిన శాసనసభలు చాలమట్టుకు కాంగ్రెసు అధికారములోనికి వచ్చినవి.

౧౯౧౮వ సంవత్సరములో కాంగ్రెసులోను, ముస్లిం లీగులోను ఏకగ్రీవముగా ఈక్రింది తీర్మానము గావింపబడెను.

"ఇండి యా ప్రభుత్వమువారు భారతీయులయొక్క ఈక్రింది హక్కులను సంరక్షించుచు దేశముయొక్క సంరక్షణము, శాంతిరక్షణమునుచేయుట కధికారముకలిగి యున్నారు. పార్లమెంటువారు భారతదేశమునకిచ్చు రా జ కీ య సంస్కారములలో ఈక్రిందిహక్కులను స్థాపించవలసియుండును. ఇండియాలోని ప్రజలందరికిని న్యాయశాసనములు సమానముగా వర్తించవలెను. పక్షపాతములో కూడిన శిక్షాశాసనమేదియు చేయకూడదు. ఏభారతీయునికిగాని, జీవితముయొక్కయు, ఆస్తియొక్క

యు, వాక్కుయొక్కయు, సభలయొక్కయు, రచనల యొక్కయు స్వాతంత్ర్యములో ఏమియు భంగముకలుగ రాదు. న్యాయస్థానములలో సక్రమమైన విచారణచేసి దోషిగా నిర్ణయింపబడినవానినే శిక్షించవలెను. ప్రతి భారతీయునికిని ఇంగ్లాండులోవలెనే లైసెన్సు క్రియ మిచ్చి ఆయుధములు పట్టుకొను అధికారముండవలెను. పత్రికలు స్వతంత్రముగానుండవలెను. వాటినుండి లైసెన్సు గాని, జమానతుగాని తీసికొనగూడదు.''

పై తీర్మానమును విశదీకరించుచు ౧౯౩౧వ సంవత్సరములో జరిగిన బొంబాయి కాంగ్రెసులో ఈక్రింది విధముగా తీర్మానము అంగీకరింపబడెను.

"స్వరాజ్యమనగా కాంగ్రెసువారిభావమేమో సామాన్య ప్రజలకు తెల్లముగా తెలియుటకై వారికర్థముగురీతిని కాంగ్రెసు వారి యభిప్రాయమును ప్రకటించుట యవసరము. సామాన్య జనులను దోచుకొను నిప్పటిపద్ధతి పోవలయునన్నచో రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమునందు సామాన్యజనుల యార్థిక స్వాతంత్ర్యము గూడ జేరియుండవలెను, కావున కాంగ్రెసువారంగీకరింపదగిన ఏరాజ్యాంగము నందైనను నీక్రింది యంశము లుండవలయును.-లేదా నీయంశములను రాజ్యాంగములో జేర్చుటకు స్వరాజ్యప్రభుత్వమువారి కధికార ముండవలయును.

ప్రధాన హక్కులు—విధులు

(౧) భారతదేశములో ప్రతిపౌరుడును తనయభిప్రాయములను స్వేచ్ఛగా ప్రకటించుటకును, యిష్టమువచ్చినవారితో గూడి ఇష్టమువచ్చిన సంఘమున జేరుటకును, న్యాయమునకు నీతికి విరుద్ధములుగాని పనులకొరకు నాయుధములులేకుండ నిష్టమువచ్చినట్లు సమావేశమగుటకును హక్కు గలిగి యున్నాడు.

(౨) ప్రతిపౌరుడును తనయంతరంగమునకు తానే యధికారియై తనమతమును తానే స్వేచ్ఛగా ప్రకటించి యాచరించుచు ప్రజా నీతికిని, శాంతికిని భంగములేనట్లు ప్రవర్తింప హక్కు కలిగియున్నాడు.

(౩) అల్పసంఖ్యాకుల విజ్ఞానము, భాష, లిపులును, నాయా భాషారాష్ట్రముల విజ్ఞానభాషా లిపులును సంరక్షింప బడవలయును.

(౪) పౌరులెల్లరును వర్ణ, మత, లింగభేదములు లేక న్యాయశాస్త్రమునకు సమానులే.

(౫) ఏ పౌరు లెట్టి ఉద్యోగమును సంపాదించుటకు గాని, యెట్టి యధికారమును బొందుటకుగాని, యెట్టివ్యాపారమును, నెట్టివృత్తిని అవలంభించుటకుగాని, వారి వర్ణ, మత లింగములనుబట్టి యెంతమాత్రమును నసర్హత పొందజాలరు.

(౬) ప్రభుత్వమువారిచేతగాని, స్థానిక ప్రభుత్వముచేతగాని సర్వజనోపయోగార్థమై వ్యక్తులొసగిన ధనముచేతగాని నిర్మింపబడిన బావులు, చెరువులు, రోడ్లు, పాఠశాలలు, ప్రజా విహారస్థలములు మున్నగువానికై పౌరులెల్లరకు సమానమగు హక్కులును, బాధ్యతలును కలవు.

(౭) ప్రతిపౌరునికిని శాసనానుసారముగ నాయుధములనుబట్టి తిరుగు హక్కుగలదు.

(౮) లా ప్రకారముగాక యేపౌరుని స్వాతంత్ర్యమునుగాని, వాని గృహమునుగాని, వానియాస్తినిగాని, యెవ్వరును ప్రవేశింపగూడదు, లాగుకొనగూడదు, వశముజేసుకొనగూడదు.

(౯) అన్నిమతముల విషయమునను ప్రభుత్వము తటస్థభావమును వహించును.

(౧౦) మైనారిటీవెళ్ళిన జనులెల్లరకును వోటుహక్కుండవలయును.

(౧౧) ప్రభుత్వమువారు దేశములోనంతటను నుచితముగనిర్బంధ ప్రాథమికవిద్యావిధానమును ప్రవేశపెట్టవలయును.

(౧౨) ప్రభుత్వము వారెవ్వరికిని బిరుదము లీయకూడదు.

(౧౩) మరణదండన ముండరాదు.

(౧౮) ప్రతి పౌరుడును భారతదేశమంతట యిష్ట ము వచ్చినట్లు ప్రయాణము చేయవచ్చును. ఇష్టమువచ్చినచోట ఆస్తిని సంపాదించుకొనవచ్చును.ఇష్టమువచ్చిన వ్యాపారమును. వృత్తిని నవలంభించవచ్చును. భారతదేశమందన్ని ప్రాంతములందును నేరారోపణ విషయమున సమానమైన హక్కులుపొంది సమానమైన రక్షణము లుండవలయును."

ఇట్లు కాంగ్రెసులో పలుమారుతీర్మానించినను ఇంకను ప్రజాస్వాత్వముల నంగీకరించు శాసనము గావింపబడలేదు. భారతీయులు ఇతర నాగరిక దేశములలో—అందునను ఇంగ్లాండులోని ఇంగ్లీషువారి కేవిధమగు ప్రజాధికారములున్నవో అవియే అడిగిరి. కాంగ్రెసువారు న్యాయశాఖనుండి కార్యనిర్వాహకశాఖను విడదీయవలెనని అనేక సంవత్సరములుగా కోరిరి.

పత్రికా శాసనము మొట్టమొదట ఇండియాలో క్రీ. శ. ౧౮౭౮లో గావింపబడెను. దానిప్రకారము మేజిస్ట్రేటు అనుమతిలేనిదె యెవ్వరును పత్రికను స్థాపించకూడదు. కాని ఆశాసనమంత కఠినముగా లేకుండెను. పత్రికలలో శక్తి విజృంభించినం గమనించి క్రీ. శ. ౧౯౧౦లో ఇండియన్ ప్రెస్ శాసనముగావింపబడెను. దానిప్రకారము ముద్రాపకులు ౫౦౦ రూపాయలకు తక్కువ కానట్టియు అధికారులు నిర్దేశించినట్టియు మొత్తమును జమానతుగా పెట్టిననేగాని పత్రికలకు సెలవీయబడదు. మరియు పై శాసనములో ౪వ సూత్రమున పత్రికలో రాజద్రోహ వ్యాసమేదైన ముద్రింపబడినట్లయిన ఆ నగదు జమానతు

సొంతము జప్తీ చేయబడుననియు, అట్టివ్యాసములుగల పత్రికలు గాని, పుస్తకములుగాని అన్నియు జప్తీచేయబడుననియు శాసింపబడెను.

సభల విషయమై బ్రిటిషుఇండియాలో ౧౯౦౭వ సంవత్సరము వరకు ఏ ప్రత్యేక శాసనములేకుండెను. ౧౯౦౭లో ఒక శాసనము చేసిరి. దానియుద్దేశ్యము శాసనమందే యిట్లున్నది: "రాజద్రోహమును వృద్ధిపరచునట్టివియును లేక ప్రజోపద్రవయుక్తములగు విషయములలో అల్లరులు కలిగించునట్టి బహిరంగ సభల విషయమై మేలైన నిరోధకపద్ధతులను నవలంభించుట'' అనునది ముఖ్యోద్దేశము. పై శాసనముయొక్క ౯వ సూత్రమునులో ఇట్లు శాసించిరి. "ఈశాసనము నేటినుండి 3 సంవత్సరముల వరకు వర్తించును'' తరువాత మరల ఈశాసనముగాని లేక అట్టి వేరుశాసనముగాని కావింపబడలేదు. అయినను ఫౌజ్దారీ శాసనములలోని సూత్రములను తమ సేవకొఱకు అధికారులు తీసుకొనిరి. మరియు క్రిమినల్ లా సవరణ శాసనము పేరుతో గావించినదానిలో అత్యంత కఠిన నిబంధనలుచేసిరి. అటుపూర్తిగా ప్రాథమిక స్వత్వములను ధ్వంసముచేసినట్టివి.

భారతదేశములోని ఆయుధనిషేధము ఒక ప్రత్యేక లక్షణము. ౧౮౫౭వ సంవత్సరములో భారతదేశమందు గొప్ప విప్లవము జరిగెను. దానినే మ్యూటినీ అందురు. ఆ మ్యూటినీలో కొంతకాలము ఇంగ్లీషువారికి ఈ దేశమున అస్తిత్వమే యుండదేమోయని అనిపించునట్లయ్యెను. తుదకు ఇంగ్లీషువారే

విజయమందిరి. అప్పటినుండియు భారతీయులను ఆయుధముల పట్టనిచ్చుట ప్రమాదకరమని ఆయుధశాసనమునుచేసి నిషేధించిరి. తత్ఫలితముగా హైందవులు క్రమక్రమముగా పిరికివారగు చున్నారని దేశీయనాయకులు కాంగ్రెసులో పలుమారులు ఆ శాసనమును రద్దుపరచుమని కోరిరి. కాని ఫలితము లేక పోయెను.

భారతదేశములో ప్రభుత్వోద్యోగముల సమస్య ప్రత్యేకత వహించునట్టిదే. ఇండియన్ సివిల్ సర్వీసులో బహుకాలమువరకు కేవలము ఇంగ్లీషువారే నియమితులగుచుండిరి. దానిని "ఉక్కు చట్టము" అని లాయిడ్ జార్జి ప్రధానమంత్రిగా నుండినప్పుడు వర్ణించి మెచ్చుకొనెను. ఉన్నతోద్యోగములందు విశేష భాగము ఇంగ్లీషువారేయుండిరి. ఈ పరిస్థితులను గమనించినచో గో॥ కృ॥ గోఖలేవంటి మితవాదికూడ తీవ్రముగా నాక్షేపించవలసివచ్చెను. "ఉన్నతోద్యోగములను కేవలము మొకవృత్తి కొరకు కోరుటలేదు. అధికార సంబంధమగు ఉద్యోగములన్నియు ఒకేజాతివారి కుత్తా అయిపోయినట్లయిన వాటినుండి దూరముగా నుంచబడినవారు ఎల్లప్పుడు తాము తక్కువదర్జాలో చేర్చబడితిమని మనోబాధను పొందుచుందురు. కావున ఈసమస్య జాతీయ గర్వమునకును ఆత్మగౌరవమునకు సంబంధించినది" అని గోఖలేగారు అభిప్రాయపడిరి.

౧౯౩౬లో "హైందవ పౌరస్వాతంత్ర్య సంఘము" స్థాపింపబడెను. దానికధ్యక్షులు రవీంద్రనాథ ఠాకూరుగారు.

కాంగ్రెసు అధ్యక్షులుగా నుండిన జవాహర్‌లాల్ నెహ్రూ గారే ఆ సంఘస్థాపనకు కారకులైరి.

౧౯౪౭లో ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యమువచ్చెను. ౧౯౫౦ జనవరి ౨౬ తేదీనాడు భారత నూతనరాజ్యాంగము ప్రకటింపబడెను. అందు ప్రజాధికారములు స్పష్టముగా ప్రకటింపబడినవి. వాటినిగురించి కొంత తెలుసుకొందము.

స్వతంత్ర భారత దేశమందలి

ప్రజాధికారములు

పూర్వప్రకరణములో భారతదేశము ఇంగ్లీషు పరిపాలనములో పరాధీనమైయుండినప్పటి పరిస్థితులు తెలుపబడినవి. ఈప్రకరణములో స్వతంత్రభారతదేశమునందలి పౌరజనాధికారములను గురించి తెలుపబడును. కాంగ్రెసునాయకులే యిప్పుడు ప్రభుత్వమును నడిపించువారైనారు. వారు పరాధీనులుగా నుండునప్పుడు ప్రజలకష్టాలను స్వయముగాఅనుభవించి తెలుసుకొన్నవారు. కావున వారు భారతస్వతంత్ర రాజ్యాంగములో ప్రజాధికారాలనుగురించి మూడు ప్రకరణములను చేర్చినారు. నిరంకుశత్వమునుండి విముక్తి పొందిన ఫ్రాన్సుదేశములో "స్వాతంత్ర్యము, సమానత, భ్రాతృత్వము" అను నినాదములు ప్రచారమయ్యెననియు, సంయుక్త సంస్థాన అమెరికా (యు. యస్. ఏ) బ్రిటిష్షువారితో యుద్ధము చేసి గెలిచి స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించిననాడు పౌరజనాధికారములకు ప్రప్రథమస్థాన మిచ్చిరనియు, యూరోపులోని స్విస్ దేశపు రాజ్యాంగము ఉత్తమోత్తమమైనదనియు పూర్వప్రకరణములో తెలుపనైనది. మన భారతప్రభుత్వానికి పై మూడుదేశాల రాజ్యాం

గము ఆదర్శమైనదయ్యెను. పుండుమానినను బెందు మాయుద న్నట్లుగా ఇంగ్లీషువారువెళ్ళిపోయినను వారిముద్ర మనరాజ్యాంగముపై పరిపాలన విధానముపై అట్లేనిలిచినది. అందుచేత ఇంగ్లండుదేశపు రాజ్యాంగవిధానముకూడ మనవారికి మార్గదర్శకమయ్యెను. ఇట్టివిధానముల అనుకరణములలో మనరాజ్యాంగ మొక రూపమొందినది.

౨౬ జనవరి మనకు బహుసంవత్సరాలనుండి రాజకీయ పుణ్యదినముగా నేర్పడినది. ఆనాడు ప్రతిసంవత్సరము కాంగ్రెసు వారందరును ఊరూర సభలుచేసి స్వాతంత్ర్య ప్రమాణమును స్వీకరించుచుండిరి. ౧౫ ఆగస్టు ౧౯౪౭లో ఇంగ్లీషువారు మనకు దేశమప్పగించి వెళ్ళిపోయినదినము ఆనాటినుండి భారత దేశపు శాసననిర్మాణసభ పార్లమెంటుగామారిపోయి స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగమును నిర్ణయించి ౨౬ నవంబరు ౧౯౪౯ నాడు ప్రకటించెను. ఆనాడు మనపార్లమెంటు ప్రతినిధులు ఈక్రింది విధముగా ప్రమాణమును స్వీకరించిరి.

"We, the people of India, having solemnly resolved to constitute India, into a Sovereign Democratic Republic and to secure to all its Citizens;

JUSTICE, social economic and Political,

LIBERTY, of thought; expression, belief, faith and worship;

EQUALITY of status and opportunity and to promote among them all;

FRATERNITY assuring the dignity of the individual and the unity of the nation;

In our Constituent Assembly this 26th day of November 1949, do hereby adopt, enact, and give to ourselves this constitution"

విషయ ప్రాముఖ్యమును బట్టి ఇంగ్లీషు మూలము నుదహరించి దానియర్థము నీక్రింద తెలుపనైనది.

"భారతీయ పౌరులమైన మేము ఇండియాను స్వతంత్ర ప్రజా వైరాజ్యము (రిపబ్లిక్)గా నిర్మించి దాని ప్రజలందరికిని ఈ క్రిందివి సమకూర్చుటకు నిశ్చయించినాము.

౧ సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ న్యాయధర్మము.

౨ భావ, విశ్వాస, మత, పూజా స్వాతంత్ర్యము

౩ సమానస్థితి, సమానావకాశములు కలిగించి వాటిని అందరిలో పెంపొందించుట.

౪ భ్రాతృత్వము— వ్యక్తుల ఆత్మగౌరవము. జాతిలో ఐక్యత కలిగించుటకై విశ్వాసము కలిగించుట.

ఈ ౨౬ నవంబరు ౧౯౪౯ నాడు మా రాజ్యాంగ పరిషత్తులో మేమీ విషయములుకల ఈ రాజ్యాంగమును అంగీకరించి శాసించుచున్నాము."

మన స్వతంత్ర భారతరాజ్యాంగములోని రెండవ, మూడవ, నాల్గవ ప్రకరణములు పూర్తిగా ప్రజాధికారములకై ప్రత్యేకింపబడినవి. సూత్రము ౫ నుండి ౪౯ వరకు అనగా ౪౪ సూత్రములు (సెక్షనులు) వీటికొరకై ప్రత్యేకింప బడినవి. అవన్నియు మనము బాగుగా తెలుసుకొన దగినవే. అందుచేత వీటిలోని సారాంశమును ఇచ్చట తెలుపుచున్నాము.

౫వ సూత్రమునుండి ౧౧వ సూత్రమువరకు భారతదేశ పౌరులెవ్వరు అను విషయమును నిర్ణయించినారు. అది మన చర్చకంతగా ముఖ్యమైనది కాదు. ౧౪వ సూత్రమునుండి ౪౯వ సూత్రము వరకుండునవే మనకు చాలా ముఖ్యమైనవి.

సూత్రము ౧౪— న్యాయము అందరికీని సమానముగా వర్తించును.

సూ. ౧౫.— మతము, జాతి, కులము, లింగము, (స్త్రీ పురుష విచక్షణ)అను విషయాలలో ప్రభుత్వమేవిధమగు వ్యత్యాసమును ప్రకటించదు. మతము, జాతి, కులము, లింగము అను విచక్షణతో ఏపౌరునికీని దుకాణాలలో, హోటళ్ళలో, వినోదస్థలాలలో పౌరులకై వినియోగమగు బావులు, చెరువులు, స్నానఘట్టములు. రోడ్లు, పబ్లికుస్థలాలు, వీటిలోను ఆటంకము లుండనేరవు.

సూ. ౧౬— ఉద్యోగాలలో అందరికీని సమానావకాశములుండును. (వెనుకబడిన వర్గాలవారికి ప్రభుత్వము ప్రత్యేకావకాశములిచ్చు శాసనములు చేయగలదు)

సూ. ౧౭— (ఈసూత్రము చాలాముఖ్యమైనదని పాఠకులు గమనింతురు గాక)

“అంటరానితనము అన్నది తొలగింపబడినది. దాని నేరూపములోనైనను పాటించుట నిషిద్ధమైనది. అంటరాని తనమును పేరుతో ఏవిధమైన ఆంక్షలు పెట్టుట నేరముగా పరిగణింపబడి శాసనానుసారముగా దానిని పాటించువారికి శిక్షలు శావింపబడును.

సూ. ౧౮. సైనిక (మిలిటరీ) సారస్వత బిరుదములుతప్ప మరేబిరుదులను ప్రభుత్వ మెవ్వరికిని ఇయ్యదు. ఇండియాపౌరుడెవ్వడున్నూ విదేశములలో బిరుదులను పొందరాదు,

సూ. ౧౯. ప్రతి పౌరునికినీ ఈ క్రింది అధికారము లుండును.

౧ వాక్స్వాతంత్ర్యము, భావప్రకటన స్వాతంత్ర్యము.

౨ ఆయుధములు లేకుండా శాంతియుతముగా సమావేశమగుట

3 సంఘముల స్థాపించుకొనుట.

౪ ఇండియా అంతటను స్వేచ్ఛగా తిరుగుట.

౫ ఇండియాలో ఇష్టమున్న తావున నివసించుట.

౬ ఆస్తుల సంపాదించి వాటిని ఇష్టమువచ్చినట్లు వినియోగించుకొనుట.

౭ ఏ వృత్తినైనా వ్యాపారమునైనా సాగించుకొనుట వాక్స్వాతంత్ర్యము ఇతరులకు మాననష్టము కలిగించు రీతిగా నుండరాదు. మరియు ప్రభుత్వమునే ధ్వంసించునదిగా నుండ కూడదు,

సూ- ౨౦. వర్తమానశాసనముల ధిక్కరించి నేరములు చేసిన తప్ప నిష్కారణముగా ఎవ్వరికినీ శిక్షలుండవు. ఒకే తప్పునకు రెండుమారులుశిక్షలుండవు. నిందితుడు తనకే విరుద్ధముగా వాఙ్మూలమిచ్చుటకై నిర్బంధింపబడడు.

సూ- ౨౧. ఏవ్యక్తికికాని శాసనానుసారముగా తప్ప నిష్కారణముగా ప్రాణనష్టము ఆత్మస్వాతంత్ర్యనష్టము కలిగించుట లేదు.

సూ- ౨౨. నేరములో బంధితుడైన (అరెస్టు అయిన) వ్యక్తిని ౨౪ గంటలలో న్యాయాధికారివద్దకు తీసుకొనిపోయి అ ఆజ్ఞలేనిది అంతకు మించిన కాలము నిర్బంధములో నుంచరాదు.

సూ. ౨౩. జనులు కొనుట అమ్ముట, జనులతో బేగార్ వెట్టి, తీసుకొనుట, నేరములుగా పరిగణింప బడును!

సూ- ౨౪. ౧౪ ఏండ్లలోపలి వారినెవరినిగాని ఫ్యాక్టరీలలో, గనులలో, అపాయకరమగు పనులలో కూలీలనుగా తీసుకొనరాదు.

సూ. ౨౫: పౌరులందరికిని విశ్వాసస్వాతంత్ర్యముకలదు. అందరును తమతమ మతముల ప్రచారములో స్వీకారములో స్వేచ్ఛగా ఆచరించుకొనవచ్చును.

హిందువుల సాంఘికాభివృద్ధికై అన్నివర్గముల వారికి పబ్లిక్ పూజాస్థానములు ప్రవేశార్హములని శాసించుటకు ప్రభుత్వాని కధికారముండును.

సూ. ౨౬- ప్రతి మతానుయాయులును ధార్మిక-సంస్థలను స్థాపించుకొనవచ్చును. అందుకై చిరచరాస్తులను సంపాదించి వాటిని అనుభవింపవచ్చును.

సూ- ౨౭. ఏమతసంస్థగాని ఎవరినికూడా ఏలాటి పన్నులు ఇచ్చునట్లు బలవంతపెట్టరాదు.

సూ. ౨౮- ప్రభుత్వ ధనసహాయముపొందు ఏబళ్లలోను ఏవిధమగు మతబోధ చేయరాదు. ప్రభుత్వామమతి పొందిన ఏబడిలోను విద్యార్థులను ఏమతబోధనైనా పాల్గొన నిర్బంధించరాదు.

సూ- ౨౯. ప్రజలు తమ మాతృభాషల, తమ లిపులను వృద్ధిచేసుకొను అధికారము కలిగియుందురు. అందరికిని అన్నిబళ్ళలో ప్రవేశాధికారము కలదు. అల్పసంఖ్యాకులు తమ భాషాబోధనాలయములను స్థాపించుకొను అధికారము కలిగియుందురు. ప్రభుత్వము అన్నిభాషాసంస్థలకు సమానముగా సహాయము చేయును.

సూ- ౩౧. ఎవ్వరిఆస్తిని కాని న్యాయవిరుద్ధముగా ఎవరును లాగుకొనజాలరు. సరియైన ప్రతిఫలమిచ్చి ప్రభుత్వము అవసరమగు ఆస్తులను స్వాధీనపరుచుకొనవచ్చును.

సూ- ౩౨. పై ప్రజాధికారములను స్థాపించుకొనుటకు ప్రజలు సుప్రీంకోర్టులో వ్యవహరించు అధికారము కలిగియున్నారు.

సూ.౩౯— అందరికీని తగిన జీవితావకాశములను ప్రభుత్వము కల్పించుటకై కృషిచేయును. స్త్రీపురుషులకు సమానముగు ప్రతిఫలము లభింపజేయబడును. పరిశ్రమలలో కార్మికుల యొక్కయు, శిశువులయొక్క ఆరోగ్యమునకు భంగము కలుగకుండా ప్రభుత్వము విచారించుకొనును.

సూ.౪౦— స్వపరిపాలనాంగములుగా పనిచేయు గ్రామ పంచాయతులు స్థాపింపబడును.

సూ.౪౩— శ్రమజీవులకు సరియగుకూలీ లభించునట్లు చేసి ముఖ్యముగా కుటీరపరిశ్రమలకు ప్రభుత్వము తోడ్పడును.

సూ.౪౫— పదేండ్లలోపుగా దేశమంతటను ౧౪ ఏండ్ల లోపలి బాలబాలికలకు ఉచిత నిర్బంధవిద్యను ప్రభుత్వమిప్పించును.

సూ.౪౭— ప్రజారోగ్యమునకై ప్రభుత్వము పాటుపడి మద్యముల నిషేధించును.

సూ.౪౮— పశువుల వృద్ధికి పాడివృద్ధికి తోడ్పడి అట్టి పశువుల వధల నిషేధించును.

సూ.౪౯— చారిత్రిక కళాస్థానములను ప్రభుత్వము రక్షించును.

సూ.౫౦— అంతర్జాతీయ శాంతిక్షేమములకై ప్రభుత్వము పాటుపడును.

అంతర్జాతీయ న్యాయమునకు దోహదమిచ్చి అంతర్జాతీయ వివాదములను మధ్యవర్తులద్వారా పరిష్కరించుటకై ప్రభుత్వము పాటుపడును.

ఇవి మన నూతనరాజ్యాంగములోని ముఖ్యవిషయములు. వివరణాభిలాషులు మూలమును చదువుకొనవలసియుండును. పై సూత్రములలోని విషయములవల్ల మనదేశమందు పౌరులకు సమానత, స్వేచ్ఛ, వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము. మతస్వాతంత్ర్యము, సాంస్కృతిక సంరక్షణము, విద్యాసౌకర్యములు, ఆస్తిస్వాతంత్ర్యము, సౌభ్రాతృత్వము ప్రజాధికారభంగములు కలిగిన న్యాయస్థానములద్వారా వాటిని స్థిరపరుచుకొనుట, ఆరోగ్యరక్షణము—ఇవన్నియు సంక్రమించినవన్నమాట. ఇందు ౧౭వ సూత్రము ముఖ్యాతి ముఖ్యమైనది, ఇంచుమించు ౨౫౦౦ ఏండ్లనుండి హిందూమత వృక్షమునకు వేరుపురుగై, హిందూమతమునకు అత్యంత కళంక కారణమై, లజ్జాకరమై, అమానుషమై, అతిహేయమైన అస్పృశ్యతాఘోరాచారము ౧౭వ సూత్రముతో - ఒకేఒక దెబ్బతో విధ్వస్తమైనది. ఇకముందెవ్వరును ఇతరులను అంటరానివారినిగా పరిగణించిన అట్టి అపరాధముచేసినవారికి జెయిలుశిక్షయే లభించితీరును! మన ప్రజాధికారాలలో

అమెరికావంటి దేశములందలి రాజకీయవేత్త లత్యంతముగా ప్రశంసించినదీ ౧౭వ సూత్రమునే! మన రాజ్యాంగములో ప్రజాధికారము లత్యంత విపులముగా నిరూపితమైనవి. మనము వాటిని సభ్యతతో వినియోగించికొనిన దేశమునకు గౌరవము ప్రతిష్ఠ అభివృద్ధికలిగించి ప్రపంచజాతులలో బహుశా మనము అగ్రస్థాన మలంకరించగలము.

హైద్రాబాదు రాష్ట్రములోని

ప్రజాధికారములు

పోలీసుచర్యకు పూర్వపుస్థితి:—

భారత దేశమందలి విచిత్రములలో దేశీయ సంస్థానములలోని పరిస్థితులుకూడ చేరదగినట్టివి. సుమారు ౫౬౦ సంస్థానములు దేశీయప్రభువుల ఏలుబడిలో నున్నవి. ఇంచుమించు అన్ని సంస్థానములును చాలవెనుకబడి యున్నవి. అనేక సంస్థానములలోని అత్యాచారములు, అన్యాయములు, ఏలికల మితిమీరిన వ్యయములు. నిరంకుశ చర్యలు, వీటిని గురించి ఇంగ్లాండు పత్రికలకుగూడ అరేబియన్ రాత్రికథలవలె గాన్పించుచున్నవి.

కొన్ని సంవత్సరములనుండి దేశీయసంస్థాన ప్రజలు ఏకమై సభలను జేసికొనిరి. ౧౯౩౬ లో, కరాచీనగరమున డాక్టరు పట్టాభిసీతారామయ్యగారి అధ్యక్షతలో అయిదవ దేశీయ సంస్థానప్రజలసభ జరిగెను. డా॥పట్టాభిగారి అధ్యక్షోపన్యాసము నుండి కొన్ని భాగములుదహరించిన దేశీయ సంస్థానములలోని ప్రజల స్థితిగతులు తెలయగలవు.

“సంస్థానప్రజల మహాసభవారగు మీరు నవనగరు యొక్క జాం సాహెబుగారి నిరంకుశత్వమును బయలు పెట్టితిరి. జోధపూరు, గోండల్, ఆల్వార్, బికానీరు సంస్థానములలోని అత్యాచారముల బయలు పరచితిరి. ముఖ్యముగా పటియాలా మహారాజుగారిపై నేరములను మోపితిరి. శిరోహీ మహారాజుగారు చేసిన స్త్రీ బలవద్గమనముల, న్యాయరహితమగు నిర్బంధములను బహిరంగముగా విచారించుమని మీరు కోరితిరి. దేశీయ సంస్థానము లందలి వెట్టిచాకిరీని బయలు పెట్టితిరి.” “లహారూ సంస్థానములో తిరుగబడిన ప్రజల యిండ్లలో బడి నవాబుగారి భటులు లూటీచేసిరి. దేవాలయమును అపవిత్రము చేసిరి. స్త్రీలను చెరిచిరి.”

“భారతదేశమందు సంస్థాన ప్రజల సమస్య గందరగోళములో కూడినది. నిజాముగారు ౧౮౦ లక్షల మందిపై రాజ్యము చేయుచున్నారు. అందు ౧౫౦ లక్షల హిందువులు. అట్లుండినను ఉర్దూభాషయే రాజ్యభాషయు, బోధనాభాషయునై యున్నది. భూపాల్ నవాబుగారు ౭ లక్షల మందిపై రాజ్యము చేయుచున్నారు. అందు నూటికి ౧౧ గురే ముసల్మానులు. అచ్చటను రాజభాషయు విద్యయు ఉర్దూలో జరుగుచున్నది. కాశ్మీరురాజు హిందువు. ప్రజలు ముసల్మానులు. వారు వ్యవసాయకష్టములు భరింపలేక అల్లరులు చేసిరి.

............ఈ దేశీయరాజ్యములు ఒక అధోలోకము గా నున్నవి.

ఇవి భారతదేశ నాయకుల దృష్టిలో దేశీయసంస్థానము లందలి పరిస్థితులను గురించిన భావములు.

దేశీయ సంస్థానము లన్నింటిలో గొప్పది హాయిదరా బాదురాష్ట్రము. ఈరాష్ట్రములోని ప్రజాస్వాతంత్ర్యములను గురించి ఉన్నత న్యాయస్థానములో న్యాయమూర్తిగా నుండిన ఆర్. యస్. నాయకు ఎం. ఏ. బారిస్టరుగారు ౧౯౩౧ వ సంవత్సరములో బీరారులో చేరిన అకోలా నగరములో హాయిదరా బాదు రాజకీయ మహాసభయొక్క అధ్యక్షపదవి నలంకరించి తమ అధ్యక్షోపన్యాసములో సెలవిచ్చిన కొన్నిభాగము లుదహరింపబడు చున్నవి.

"మనమెన్నియో సభలనుగురించి వినినాము. కాని యీసభా వృత్తాంతము అపూర్వమైనట్టిది. హాయిదరా బాదు ప్రజలను తమరాష్ట్రములోనే తమభావములను వెల్లడింప నీయనందున మేమురాష్ట్రము వెలుపలికి రావలసి వచ్చెను.

"హైద్రాబాదులో పోలీసుగష్తీ (౨౩) కలిగించినట్టి అసంతృప్తిని మరేవిషయముకూడ కలిగించలేదు.

"విద్యావిషయములో అధికసంఖ్యాకుల భాషకానట్టి ఉర్దూద్వారా విద్యనేర్పించు పరిశోధనపై గొప్ప గా వ్యయమగుచున్నది. ....పైగా ఖాస్గీబళ్ళ

నిషేధము విద్యావ్యాపకములో గొప్పనిరోధకారి.
"హైదరాబాదులో కొన్ని పత్రికలను ప్రభుత్వము సహాయముచేయుచున్నదని ఆక్షేపణ కలదు. బ్రిటిషిండియాలో పత్రికలస్థితి చెడ్డగానేయున్నది. హైదరాబాదులో అంతకన్న అధ్వాన్నముగా నున్నది. ఏమియు కారణము చూపకుండా పత్రికలను క్షణమాత్రములో బందు చేయుచున్నారు."

నిజాం ప్రభుత్వము ౧౯౨౨ నుండి తమరాష్ట్రము ఆర్థికాభివృద్ధికై అనేక శాసనముల గావించిరి. వ్యవసాయాభివృద్ధికై చెరువులు కాలువలు కట్టించినారు. ఆర్థికమాంద్యము కలిగినప్పుడును క్షామపరిస్థితు లేర్పడినప్పుడును పన్నులలో తగ్గింపులు చేసిరి. విద్యాభివృద్ధికై ద్రవ్యము బాగుగానే వ్యయము చేసిరి. హాయిదరాబాదు నగరమును కోట్లద్రవ్యమును వ్యయము చేసి నందన వనముగా మార్చిరి. జిల్లా ప్రధాన స్థలములలో నీటి వసతులు, రోడ్లు, వెలుతురు, మున్నగు సౌకర్యములు వృద్ధిచేసిరి. ఇట్లు వారుచేయునట్టి సత్కార్యములను ప్రశంసించుచు మనకిప్పుడు సంబంధించినట్టి పార్థివాయి స్వాత్వములను గురించి చెప్పవలసినప్పుడు ఈ విషయములో ఏమియు చేయలేదనవలెను. ఇక నిజాంరాష్ట్రములో వివిధ పార్థివమిక స్వాత్వము లేవిధముగా లేవో సంగ్రహముగా తెలిసికొందము.

వాక్స్వాతంత్ర్యము

దుర్యశముపొందిన గస్తీ ౫౩ సర్వజనవిదితమే దానిలో నిజాంప్రభుత్వమువారు కొద్ది సవరణలు తర్వాతచేసిరి. తదనుసారముగా సభలు రెండు విధములు

(౧) విద్యాధార్మికములు. సాంఘికములు, సారస్వతములు.

(౨) మతము, రాజకీయములు, మొదటివర్గములో చేరని అన్ని విషయములను.

మొదటితరగతి సభలకు అనుమతి అవసరములేదు. కాని అధికారులకు ముందుగా అట్టి సభలు చేయుచున్నామని మాత్రము తెలుపవలెను. రెండవతరగతి సభలకు పూర్వము వలెనే అనగా జిల్లా తాలూక్దారుగారికిని నగర కోత్వాలుగారికిని ౧౦ దినములు ముందుగా తెలుపవలెను. అనుమతి పొందవలెను. అనుమతిలేనిది చేయరాదు. ఈక్రొత్త గస్తీని చేయుటలో ప్రభుత్వమువారి యుద్దేశము అర్థముకాదు. ఇది మునుపటిగస్తీకన్న కఠినముగానున్నది. ఈనూతన నిర్బంధకశాసనము రాష్ట్రప్రజలకు మరింత ఘోరాకారముతో కష్టములు కలిగించున్నది. "సభ" యొక్క వర్ణనకూడ అతి సంకుచితముగా నున్నది. కొన్ని సమయములలో విందులు. కార్యనిర్వాహకసభలు, శ్మశానములుకూడ సభలుగా పరిణమించు నిర్వచనము మంచి విశాల నియమములతో కావించియున్నారు.

ఉత్సవములు

దసరా మొహర్రములు ఒకేకాలములో వచ్చుగతి పట్టిన దసరా ఉత్సవములు చప్పుడు లేకుండా చేసికొనవలెను. నిశ్శబ్దముగా సీమోల్లంఘనము చేసికొనవలెను. జండాయెత్తిన అది ౧౫ మొహర్రమునాడే యెత్తవలెను. (చూడుడు గష్తీ. 3, తేది ౧3 ఆబాణ్ ౧౩౨౬ ఫ.)

కొంతకాలము అపుడలలోనుండి మరల రెండవసూరా మతో త్సవము చేయదలచిన మతశాఖవారి అనుమతిలేంది చేయ గూడదు, చూ. గష్తీ ౪స౦॥ ౧౩౨౯ ఫ.

మసీదులముందు వాద్యములు మ్రోయించకూడదు (గష్తీ 3 సంవత్సరము ౧౨౬౫ ఫ.) మసీదుకు ౩౦౦ గజ. ముల లోపల వాద్యములు కూడదు. (మతశాఖ గష్తీ ౪౧౪ తా॥ ౨౮ ఆజుర్ ౧౩౧౦ ఫ.) ముసల్మాను లెక్కువగా నుండుచోట ప్రాతదేవళములు, మఠములు బాగు చేయకూడదు. మార్పులు చేయకూడదు. (మతశాఖాజ్ఞ ౧౯-౧౦-౧౩౦౮ ఫ. మరియు మసీదులముందు బాజా భజంత్రీలు వాయించు విషయములో ఈ క్రింది నియమాలు చేసిరి. చూడుడు. ౨౨-౩-౪౪ ఫ. తేదిన చేయబడిన మతశాఖవారి నియమాలు)

(౧) మసీదులవద్ద రెండుదిక్కుల ఒకొక్కదిక్కున ౧౦౦ అడుగుల దూరమునుండియే వాద్యధ్వనులుచేయుట మానుకొన వలెను.

(౨) మసీదునుండి, కొలతవేయుటలో దాని ఆవరణము నుండి లెక్కపెట్టవలయును.

(౩) ౧౦౦ అడుగుల లోపల మసీదువద్దఉండే ఇండ్లలోను దేవాలయములలోను ముసల్మానులు చేయునట్టి ౫ మారుల నమాజుకాలములలో వాద్యధ్వనులు చేయకూడదు. అట్టి సమయములలో "జయ" కారములున్ను చప్పట్లున్ను మరి యేలాటి ఆటంకములు కలిగించు ధ్వనులున్ను చేయగూడదు.

(౪) ఈ నియమాలకు విరుద్ధముగా నడుచువారికి ౧ నెల జైలుశిక్ష లేక ౨౦౦ రూపాయలవరకు జుర్మానా లేక రెండున్ను విధింపబడును.

(౫) ఈసంబంధములో పూర్వము కావింపబడిన నియమాలు రద్దుపరచి యీ నియమావళియే అమలుగా నుంచబడినది.

పత్రికలు

పత్రికలకు సాధారణముగా అనుజ్ఞ ఇయ్యబడదు. పత్రిక నడుపువాడు అనుమతికోరిన, వాని గుణ విశేషములు, వాడు ముల్కీఎ"డా" కాడా, వానికి పత్రికనడుపు శక్తి యున్నదాలేదా అను విషయములను విచారింతురు. సాధారణముగా అనుమతి నిరాకరింతురు. అనుమతి పొందినవారు రాజకీయములను గురించి ఏమియు వ్రాయమనియు ఇతర మతములను మతస్థులను దూషించుచు లేక అవమానపరచుచు వ్రాయ

ననియు ఒప్పుదలపత్రము వ్రాసి యియ్యవలెను. ఈ ఒప్పుదలకు విరుద్ధముగా నడిచినపత్రిక ఆపివేయబడును. ఇటీవల నగదు జమానతు తీసికొని క్రొత్తఆచారము ప్రారంభించినారు.

వెట్టి

నిజాంప్రభుత్వమువారు తమరాష్ట్రములో వెట్టిచాకిరీ విశేషముగా నుండుటను గమనించి అనేకసంవత్సరములకు పూర్వమే అనేక గష్తీలు, ఫర్మానులు, కావించియున్నారు. అట్లుచేసినను జిల్లాలలో నేటికిని అధికారులు కొందరు వెట్టి చాకిరీ చేయించుకొనుచున్నారు, వెట్టిచేసినవారికి ప్రతిఫల మియ్యరనియు అనేకసభలలో చాలామారులు తీర్మానములు చేసినారు. వెట్టి ఒక్కహరిజనులనుండియే తీసుకొనరు. రైతులు ఎడ్లబండ్లను అధికారులు వచ్చినప్పుడు వంతులు గొట్టు ఆచారము కనబడుచున్నది. మరియు కోమట్ల దుకాణములనుండి కొందరు అధికారులు చిట్టీలుపంపి తమ భోజనసామగ్రిని, తమ గుర్రముల దాణాను తెప్పించుకొని పైకమియ్యక యెగ బెట్టుటయో లేక ఇచ్చునంతటి పుణ్యముకట్టుకొనున ఎడల నామ మాత్ర క్రియమో యిచ్చుటయో పలుమారులు వినుచున్నాము.

ఇట్టి అక్రమచర్యలు కేవలము ఉద్యోగ ధర్మమునకు విరుద్ధముగా నాచరించు అధికారులదే కాని ప్రభుత్వాజ్ఞ లేందును అట్లుచేయుటకు అనుమతింపనిమాటఅటుండ ప్రభుత్వము

వారి దృష్టికిట్టి దౌర్జన్యములు వచ్చినప్పుడెల్లను సరియగు విచారణలు చేయుచువచ్చినారని చెప్పవలెను.

ఆత్రస్వాతంత్ర్యము

నిజాం ప్రభుత్వమువారికి సర్వాధికారములున్నవి. కేవలము న్యాయశాస్త్రబద్ధమైన అధికారములేకాక ఇతరాధికారములును వారికి కలవు. వారు బయటనుండివచ్చు పత్రికలను లోపలికి రానీయకుండ నిషేధింపగలరు. మానములోపలనే సుమారు ౨౫ పత్రికలను లోపలికి రానీయకుండ నిషేధించినారు. మరియు బయటివారిని అవసరమని తోచిన రాష్ట్రములో రాకుండునట్లుగా నిరోధించగలరు. లోపలివారిని అవసరమనితోచిన రాష్ట్రము వెలుపలికి (షేర్ బదర్ చేసి) పంపవచ్చును. లేదా ఒక ప్రత్యేక స్థానములోనే యుండునట్లు (నజర్ బందు) చేయవచ్చును. మరియు మున్ననూరు అను మహబూబునగరము జిల్లాలోని ఉన్నత శీతల ప్రదేశమునకు విచారణలు చేయకయే పంపవచ్చును. ఇట్టి ఆజ్ఞలు బాబె హుకూమతువారు మ. ఘ. వ. నిజాంప్రభువుగారికి తెలిపి చేయుదురు. లేదా శ్రీ ప్రభువుగారే ఫర్మానుద్వారా శ్రీముఖమియ్యవచ్చును.

న్యాయస్థానములు

హైద్రాబాదు ఉన్నతన్యాయస్థానము ఫర్మానుద్వారా అధికారము పొందినట్టిది. బ్రిటిషిండియాలో కావింపబడని మార్పు ఈ రాష్ట్రములో జరిగినది. న్యాయశాఖను కార్య నిర్వాహకశాఖనుండి వేరుచేసినారు. ఉన్నతన్యాయస్థానమందు తీర్పులును స్వతంత్రమైనవి. బ్రిటిషిండియాలోనందు ఆచార మొకటిమాత్ర మింకను ఇచ్చుట వర్తించుటలేదు. న్యాయస్థా నములలో సాక్ష్యములు. వాజ్మూలములు, సమనులు,దావాలు అన్నియు ఉర్దూలో జరుగుచున్నవి. దేశభాషలలో బ్రిటిషిం డియాలోవలె యివన్నియు నుండవలెనని ప్రజలు బహుకాల మునుండి ఆందోళనము చేయుచున్నారు. వాక్స్వాతంత్ర్య విష యములో ౧౩౩౭ ఫసలీలో నొకతీర్పు హైకోర్టులో జరిగెను. సూర్యాపేటలో నొకసభకు నిరోధము కల్పింపగా నొక అభి యోగము ఉన్నతన్యాయస్థానములో తేబడెను. అందుఇప్పుడు న్యాయమూర్తిగా నుండునట్టి నవాబు అస్గరుయార్జంగ్ బహా ద్దరుగారు వకీలుగా పనిచేసిరి. ఆకేసు వివరములు దక్కనులా రిపోర్టులో సంపుటము ౧౭పుట ౨౧౯ లో (శేషాద్రి బనాం సర్కారెఆలీ) అను కేసులో ముద్రితమైనవి. నల్లగొండలో ఒక గ్రంథాలయ వార్షికోత్సవము చేయదలచి తన్నిర్వాహకులు కేవలము విజ్ఞాన విషయములను గురించే ఉపన్యాసములు జరు గుననియు ఆసభకు సెలవియ్యవలెననియు తాలూక్దారువద్ద

దరఖాస్తు పెట్టిరి. అందుపై తాలూక్దారు తనకే గస్తీ ౫౩ ప్రకారము సెలవిచ్చు అధికారముండియు జిల్లాన్యాయస్థానాధికారి (నాజిం) సెలవుపొందమని ఆజ్ఞాపించెను.

జిల్లా నాజిముగారు పోలీసువారి అభిప్రాయము కోరిరి పోలీసువారు ఉపన్యాసములు బహుశా రాజకీయపరిణామము పొందునేమోఅని ఉపన్యాసకుల పేరులనుబట్టి వారిచర్యలను బట్టి ఊహించుకొని తమఅభిప్రాయము తెలిపిరి. అందుపై నాజిముగారును ఏమియు తేల్చక బాబెహుకూమతు సెలవు పొందుమని ఆజ్ఞాపించిరి. మరల నాజింగారి కోరిక ప్రకారము సభలు జరుగబోవు కార్యక్రమ వివరములు తెలుపు చుదరఖాస్తు ఇచ్చిరి. అదియు త్రోసివేయబడెను, అందుపై హైకోర్టులో నిగరానీ చేయబడెను. హైకోర్టున్యాయమూర్తు లిద్దరు విషయము లన్నియు విని యిట్లు తీర్పుచెప్పిరి.

“ఫర్మానులోని రాజకీయములకై ఏర్పడిన బంధములను రాజకీయేతర సభలకు వినియోగించకూడదు.

“ఉపన్యాసములు కాకముందే ఒకసభ రాజకీయ సభయా కాదా అను విషయమును నిర్ణయించుట యెల్లప్పటికిని కష్టమే. ఎవ్వరు ఫర్మానుకు విరుద్ధముగా నడుతురో వారిచర్య న్యాయవిరుద్ధమైనదగును. అప్పుడు న్యాయాధికారి విచారించి నేరముస్థిరపడిన శిక్షింపవచ్చును. కాని ముందుముందుగానే న్యాయాధికారి

జోక్యము కలిగించుకొనుటకు అధికారము లేనివాడై యున్నాడు."

ఈ తీర్పు చాల ముఖ్యమైనట్టిది. వాజ్ఞిరోధవిషయమున మొత్తము హైదరాబాదు న్యాయస్థాన చరిత్రలో ఇదొక్కటే తీర్పే మనకు కనబడుచున్నది. కాని యీతీర్పుఅయిన తర్వాతకూడ నేటివరకు ప్రతిసభకును ఏదోవిధమగు అడ్డంకులు కలుగుచు వచ్చుటనుజూడ న్యాయస్థానముకన్న కార్యనిర్వాహక శాఖయే చాలబలీయమైనదని స్పష్టమగుచున్నది.

వ్యాయామములు

హోం సెక్రెటరీ కచ్చేరినుండి ౨౫ ఖుర్దాదు ౧౩౪౮ ఫసలీలో అఖాడాల (వ్యాయామశాలల విషయమై) యీక్రింది విధముగా ఆజ్ఞలు కావింపబడెను.

౧ వ్యాయామ శాలను స్థాపించువారు దాని యుద్దేశము, దానిలో వ్యాయామము చేయువారి పేరులు, సభ్యుల పేరులు, నౌకరుల పేరులు మున్నగు వివరణలు వ్రాసి జిల్లాలో తాలూక్దారువద్దను నగరములో కొత్వాలు వద్దను దరఖాస్తు పెట్టవలెను. పై అధికారుల విచారించి ఆక్షేపణీయాంశములు లేకున్నను సెలవియ్యగలరు.

౨ వ్యాయామస్థలమును మార్చినట్లయినను ఒకవారములో ఆవిషయమును అధికారికి తెలుపవలెను.

(3) అధికారులు ఈవ్యాయామశాలలు కేవలము వ్యాయామమువరకు మాత్రమే యుండునట్లున్ను ఏవిధమైన రాజకీయవ్యవ [illegible] ప్రస్తి అందులో లేనట్లున్ను విచారించు కొనుచుండగలరు.

౪. అప్పుడప్పుడు అధికారులు వ్యాయామశాలల తనిఖీ చేయుచుండవలెను.

౫. రాజకీయములైనను లేక వ్యాయామములు కానట్టి విషయములనైనను యుండిన అట్టి వ్యాయామశాలలను మూసివేయవలెను.

ఇవి వ్యాయామశాలల నియమావళిలోని ముఖ్యాంశములు.

ఈ నియమావళి యనంతరము హైదరాబాదునగరము లోను ఇతరప్రాంతములలోను చాలా వ్యాయామశాలలు మూసివేయబడెను.

విద్య

౧౩౩౪ ఫసలీలో ఖాన్గీ (ప్రైవేటు) పాఠశాలలను గురించి విద్యాశాఖవారు ఒక నియమావళిని ప్రవేశపెట్టిరి. అందలి ముఖ్యవిషయము లిట్లున్నవి.

(౧) ౧౫ విద్యార్థులకన్న ఎక్కువమందికలిగిన పాఠశాలలు అవి ప్రభుత్వమువారి సహాయముపొందినట్టివైన ఖాన్గీ పాఠశాల లనబడును.

జోక్యము కలిగించుకొనుటకు అధికారము లేనివాడై యున్నాడు."

ఈ తీర్పు చాల ముఖ్యమైనట్టిది. వాజ్మీరోధవిషయమున మొత్తము హైదరాబాదు న్యాయస్థాన చరిత్రలో ఇదొక్కటే తీర్పే మనకు కనబడుచున్నది. కాని యీతీర్పుఅయిన తర్వాతకూడ నేటివరకు ప్రతిసభకును ఏదోవిధమగు అడ్డంకులు కలుగుచు వచ్చుటనుజూడ న్యాయస్థానముకన్న కార్యనిర్వాహక శాఖయే చాలబలీయమైనదని స్పష్టమగుచున్నది.

వ్యాయామములు

హోం సెక్రెటరీ కచ్చేరినుండి ౨౯ ఖుర్దాదు ౧౩౪౪ ఫసలీలో అఖాడాల (వ్యాయామశాలల విషయమై) యీక్రింది విధముగా ఆజ్ఞలు కావింపబడెను.

౧ వ్యాయామ శాలను స్థాపించువారు దాని యుద్దేశము, దానిలో వ్యాయామము చేయువారి పేరులు, సభ్యుల పేరులు, నౌకరుల పేరులు మున్నగు వివరణలు వ్రాసి జిల్లాలో తాలూకాదారువద్దను నగరములో కొత్వాలు వద్దను దరఖాస్తు పెట్టవలెను. పై అధికారుల విచారించి ఆక్షేపణీయాంశములు లేకున్నను సెలవియ్యగలరు.

౨ వ్యాయామస్థలమును మార్చినట్లయినను ఒకవారములో ఆవిషయమును అధికారికి తెలుపవలెను.

(3) అధికారులు ఈవ్యాయామశాలలు కేవలము వ్యాయామమువరకు మాత్రిమెయుండునట్లున్న ఏవిధమైన రాజకీయవ్యవ ప్రవృత్తి అందులో లేనట్టున్న విచారించుకొనుచుండగలరు.

౪. అప్పుడప్పుడు అధికారులు వ్యాయామశాలల తనిఖీ చేయుచుండవలెను.

౫. రాజకీయములైనను శకవ్యాయామములు కానట్టి విషయములనైనను యుండిన అట్టి వ్యాయామశాలలను మూసివేయవలెను.

ఇవి వ్యాయామశాలల నియమావళిలోని ముఖ్యాంశములు.

ఈ నియమావళి యనంతరము హైదరాబాదునగరము లోను ఇతరప్రాంతములలోను చాలా వ్యాయామశాలలు మూసి వేయబడెను.

విద్య

౧౩౩౮ ఫసలీలో ఖాన్గీ (ప్రైవేటు) పాఠశాలలను గురించి విద్యాశాఖవారు ఒక నియమావళిని ప్రవేశపెట్టిరి. అందలి ముఖ్యవిషయము లిట్లున్నవి.

(౧) ౧౫ విద్యార్థులకన్న ఎక్కువమందికలిగిన పాఠశాలలు అవి ప్రభుత్వమువారి సహాయముపొందినట్టివైన ఖాన్గీ పాఠశాల లనబడును.

(౨) ప్రైమరీ పాఠశాలలికముందు జిల్లాడివిజనల్ ఇన్స్పెక్టరు సెలవులేనిది స్థాపించకూడదు. మాధ్యమిక పాఠశాలలను ఉన్నతపాఠశాలలను స్థాపించవలెనన్న విద్యాశాఖాధికారిసెలవు పొందవలసియుండును.

(౩) ఖాస్గీపాఠశాలలలో అన్నిమతములవారికిని చేరుటకు సమానాధికారము కలదు.

(౪) ఇతరమతములవారికి బాధకలిగించు మతబోధ ఖాస్గీబళ్ళలో చేయగూడదు.

(౫) ప్రభువుగారియెడను లేక ప్రభుత్వమునెడను విముఖత్వమును కలిగించు రాజకీయపు లేక రాజకీయేతరపు విద్యను బోధించగూడదు.

[౬] ఎచ్చటనైన సెలవులేనిది ఖాస్గీపాఠశాల స్థాపింపబడిన జిల్లా తాలూక్దారుద్వారా లేక నగర కొత్వాలుద్వారా ఆపాఠశాలలు మూసివేయించబడును.

[౭] అధికారులు ఖాస్గీబళ్ళకు సెలవియ్యవచ్చును. లేదా కారణములు చూపి నిరాకరించ వచ్చును.

ఈనియమావళిఫలితముగా ఖాస్గీపాఠశాలల సంఖ్యయు అందలి విద్యార్థులసంఖ్యయు తగ్గిపోయినది. ఎట్లనగా;

ఈనియమావళికిపూర్వము ౧౩౩౭ ఫసలీలో

ఖాస్గీ బళ్ళు ౪౧౫౩ విద్యార్థులు ౭౬౯౫౪

ఈనియమావళికి అనంతరము ౧౩౪౫ ఫసలీలోని విద్యాశాఖవారి నివేదిక ప్రకారముగా

ఖాస్గీబళ్ళు	విద్యార్థులు
౯౨౯	౨౫౮౬౫.

అనగా ఊరపిచ్చుకమీద బ్రహ్మాస్త్రము పడినదన్నమాట. ౧౩౩౪ ఫసలీనుండి ౧౩౪౬వరకు—ఈ ౧౩సంవత్సరములనుండియు ప్రజలు,అనేకసభలుచేసి ఈవిద్యానిరోధక నియమావళిని రద్దుచేయుటకై ప్రభుత్వమువారిని ప్రార్థించిరి. కాని యేమియు ఫలితములేకపోయినది.

ప్రజాసంరక్షణము

పరిస్థితులిట్లుండగా కొన్ని దినములక్రిందటనే ప్రజాశాంతి సంరక్షక శాసనము అనుపేరనొక కఠినశాసనమును [బాబె హాఃకుమతు] కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు కావించియున్నారు. శాసనము పేరుమాత్రము ముద్దుగానున్నది. కాని అందలి విషయములు భయంకరముగానున్నవి. బ్రిటిషిండియాలో అసహాయోద్యమమును అణచివేయుటకై క్రిమినల్ లా ఆమెండుమెంట్ శాసనము కావింపబడియుండెను. అందునను పంజాబుయొక్కయు, మద్రాసుయొక్కయు శాసనములు అతికఠినముగా నుండునవి. ఆశాసనములోని విషయములన్నియు సంగ్రహించి మనరాష్ట్రములో పై శాసనము కావింపబడినది. ఇక

ముందు బయటివారు లోపలికివచ్చి రాష్ట్ర వ్యవహారములలో జోక్యము కలిగించుకొనగూడదు. ౧౫ ఏండ్లకన్న తక్కువ కాలమువరకు ఈరాష్ట్రములో బయటివారు నివాసముచేసిన వారిని రాష్ట్రేతరులుగా భావింతురు. అట్టివారు ఏమైన అపసవ్యపు పనులనుజేసిన వారిని బయటికి గెంటివేయుదురు. హోటళ్ళ యజమానులు రిజిష్టరులుంచి బయటివారు తమవద్ద బసచేసిన ప్రభుత్వమువారికి వెంటనే తెలుపవలెను. అక్రమ సంఘములనుగా ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించినట్టి సంఘములలో సభ్యులుగానుండువారికి శిక్షలువేయబడును. బయటివారిని ఆత్మసంరక్షణార్థము ప్రభుత్వానుమతిలేనిది యెవ్వరును నియోగించుకొనకూడదు; ఈవిధముగా అనేకవిధములగు కఠిన నియమములను ప్రభుత్వమువారు శాసించిరి.

మొత్తముపై ఒక్క హైదరాబాదు రాష్ట్రమందే కాక దేశీయ సంస్థానములందంతటను ప్రజా ప్రాథమిక స్వత్వములు ఇంచుమించుగా లేవనియే చెప్పవలసియుండును. పెద్ద పెద్ద దేశీయసంస్థానము లందంతటను ప్రజలు తమకు ప్రాథమిక స్వత్వములు కావలెననియు, తమరాష్ట్రములో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము వర్తించవలసి యుండుననియు కోరుచువచ్చిరి.

హైద్రాబాదులోని

ప్రజాధికారాలు

(౧౯౩౮ నుండి ౧౯౫౦ వరకు)

ఇప్పటి నిజాంగారు అత్యంతముగా ఇస్లాంమతాభిమాని అందుచేత ఇతని ప్రభుత్వ కాలమంతయు ముస్లింల యాధిక్యతకు వినియోగింప బడెను, నానాటికితీసి కట్టుగా హిందువుల హక్కులన్నియు సన్నగిల్లెను. ఇతడు ఔరంగజేబు తంత్రమును అవలంభించెను. ఔరంగజేబు అరబీ ఫార్సీలకు సంపూర్ణ ప్రాముఖ్యతమిచ్చెను. ఈ నిజాంగారు ఉర్దూ అరబీ ఫార్సీలకు పోషణ మిచ్చెను. ఔరంగజేబు హిందువుల బళ్ళను మూయించెను. ఇతడు సెలవు లేనిది ప్రైమరీ బళ్ళుకూడా పెట్టగూడదని శాసించెను. ఔరంగజేబు దేవాలయములను రిపేరుకూడా చేయరాదనెను. ఇతడును అట్లే అనెను. ఔరంగజేబు ఇస్లాం ప్రచారము చేయించెను. ఇతడును అట్లేచేసెను. హిందువులలో ముఖ్యముగా హరిజనులను ఇస్లాములో చేర్చుటకు ఇతని మతశాఖగొప్పకృషిచేసెను. బళ్ళలో ఇస్లాంబోధకు ప్రాముఖ్యమిచ్చిరి. హైద్రాబాదునకొక జాతీయగీతికను నిజాంగారే రచించిరి. అతన్ని "అమీరుల్ మోమినీన్" (భక్తుల అమీరు) అని అందు శ్లాఘింప బడెను. భారతదేశమందును అరబిస్థానులోను కల అరబీ ఫార్సీ పాఠశాలలకు లక్షలదానమును

ఏటేట ప్రభుత్వమునుండి యిప్పించెను. ప్రజలకు ప్రభుత్వము సెలవులేనిది సభలుచేయుట కధికారము లేదనెను. ఆసెలవు అష్టదిగ్బంధనముతో కూడినదై అడిగిన ఆరువారాలకు దొరికితే దొరికినట్లు, చాలామారులు దొరకనేలేదు. ప్రజలంటే హిందువులేఅని యర్థము చేసుకోవలెను. ముసల్మానులకు స్వేచ్ఛ సంపూర్ణముగా నుండెను. పత్రికలను స్థాపించుటకు సెలవు దొరుకుట కష్టమైయుండెను. సెలవుదొరికిన పత్రికలు రాజకీయములు చర్చించమని ఒప్పుదల పత్రమువ్రాసి యియ్యవలసి యుండెను. ఆపత్రికలపై పోలీసుశాఖయొక్క అధికారముండెను. నిజామును, నిజాంప్రభుత్వాన్ని తుదకు ముసల్మానులను విమర్శించే బయట పత్రికలను రాష్ట్రములోనికి రాకుండ నిషేధించెడివారు. గట్టిగా మాట్లాడెడి వారిని బయటనుండి లోపలరానీయక లోపలినుండి బయటికి వెళ్ళగొట్టి నానావస్థల పెట్టేవారు తురకల వేషములో నుండిన వారికేమియు ఆటంకములు లేకుండెను. వింతమనిషిని, ఖద్దరు మనిషిని, గాంధీటోపీవానిని చూచిన మండిపడెడివారు. వాడు రైలునుండి దిగగానే గూఢచారులు, పోలీసులు వానివెంటబడి వాని పుట్టుపూర్వోత్తరాలు విచారించి వ్రాసుకొని వాడెవనివద్ద దిగునో అచ్చటికి వారు దినమువెళ్ళి వాని చర్యలను గమనించెడివారు. ౧౯౩౪ వరకు హైద్రాబాదురాజ్యములోని ధనికులు, దొరలు, దేశముఖులు, దేశపాండ్యాలు, జాగీర్దారులు, విద్యావంతులు, తుర్కీటోపీలు పెట్టి షేర్వానీలాగులు ధరించి తిరిగెడివారు. హిందువులు తమమాతృభాషలను సరిగా మాట్లాడక పరస్పరము ఉర్దూలో మాట్లాడెడివారు

ఉద్యోగాలలో నూటికి ౯౦ పాళ్ళు మునల్మానులకే యిచ్చిరి.
నిజాం స్వయముగా ఒకమారు ఇంచుమించు ౩౦ ఏండ్లక్రిందట
ఒక పత్రికలో ఒక ఉర్దూగీతమును వ్రాసెను. దానియర్థమిది.
"మానవాజుధ్వనిచే శంఖము పగిలిపోయెను. మాయత నాదము
[అజాం] వెడలగానే జందెములుపుట్టుకున్నతెగిపోయెను." ఇట్టి
సన్ని వేశములలో దినదినము హిందువుల యొత్తిడి, ఆందో
ళనము, ఎక్కువయ్యెను. ౧౯౩౫ లో ఇంగ్లీషువారు కొంత
సహింపదగినట్టి రాజ్యాంగ సంస్కరణములను ప్రసాదించిరి.
హాయిదాబాదులోను అట్టివి కావలెనని హిందువు లాందో
ళనము చేసిరి. హాయిదాబాదుప్రజాపరిషత్తునుస్థాపించి అందు
"నెహ్రూనివేదిక" వంటిదొక రాజ్యాంగ ప్రణాళికను సిద్ధము
చేసిరి. ఇట్టి యాందోళనము నరికట్టుటకై ప్రభుత్వపు చల్లని
చూపులో నిజాంగారి ఆశీర్వాదముతో "ఇత్తెహాదుల్ మున
ల్మీన్" అను నొక సంస్థను మునల్మానులు స్థాపించిరి. ఇది
ఇంచుమించు ౧౯౩౨లో స్థాపితమైనది. దానికి నవాబ్ బహద్దర్
యార జంగ్ అనునతడు నాయకుడయ్యెను. ఆనాటినుండి హాయి
దాబాదు రాజకీయ చరిత్ర యంతయు ఇత్తెహాదీ చరిత్రయే
యనవలెను. ౧౯౩౯ లో పలువురు హిందువులు సత్యాగ్రహ
మును ప్రారంభించిరి. అది తొందరపాటుతో చేసినదే. దేశము
దానికేమాత్రమున్నూ సిద్ధమై యుండలేదు. దానిని ప్రభుత్వము
అవలీలగా రెండుమాసములలో అణచివేసిరి. అప్పుడు గాంధీ
మహాత్ముడు ఉద్యమాన్ని ఆపివేయించి బంధితులను విడిపిం
చెను. ఆయుద్యమములోపాటు ఆర్యసమాజమువారు యాజ

ద్భారతదేశమునుండి వేలకొలది జట్టులను హాయిద్రాబాదుకంపి జైళ్ళను నింపిరి. వీటి ఫలితమేమన ఇత్తెహాదువారు మరింత విజృంభించిరి. వారు విశృంఖలముగా ఆచరించిరి, భాషించిరి. ఆందోళనములు, చేసిరి. అంతలో బహద్దరుయార జంగు అకస్మాత్తుగా చచ్చెను. నిజాంగారు స్వయముగావెళ్లి శవమును దర్శించుకొని బేగం బహద్దరుయార్జంగును పరామర్శించితన దుఃఖమును వెల్లడించిరి. అటుతర్వాత ఇంచుమించు రెండుమాసములవరకు స్వయముగా ఒకఉర్దూపత్రికలో ఇత్తెహాదు భవిష్యత్తునుగూర్చి చర్చించి ఇత్తెహాదుకు తగినసలహాలిచ్చుతూవచ్చెను. అన్నిటికన్న విచిత్రమైనదేమనగా బహాద్దరుఖాను బదికియుండగానే నిజాం ఇత్తెహాదువారికొక ప్రమాణపత్రము(తయఖ్ఖునాత్) వ్రాసియిచ్చెను. దానిద్వారా ముందేవిధమగు ప్రజాప్రతినిధ్యశాసనసభ యేర్పడినను అందు ముసల్మాను సభ్యులసంఖ్యయే యెక్కువగానుండుననీ ఒప్పుదలపత్రము వ్రాసియిచ్చెను. దానిని రహస్యముగా ౮ ఏండ్లపాటుంచిరి. అంతకన్న ఎక్కువకాలముంచుకొనలేక పోయిరి. భారతదేశానికి స్వరాజ్యమువచ్చినతర్వాత సర్ మీర్జా కాలములో హిందువులకేమైన ఎక్కువ శాసనసభ్యత్వస్థానాలిత్తురేమోఅని భయపడి "మాకు మాప్రభువుయిచ్చిన రహస్యవాగ్దానపత్ర మిదుగోచూడండి" అని ప్రకటించిరి. ఈవిధముగా నిజాం ప్రత్యక్షముగా పరోక్షముగా హిందువులకు వ్యతిరేకముగాను ముసల్మానుల కనుకూలముగాను వర్తించుకొని నిరంకుశపరిపాలనము ౩౫ ఏండ్లు చేసెను.

అంతలో ఖాసింరజ్వీఅనే ఒకసాధారణ జిల్లావకీలు తటా లున ఇత్తెహాదురంగముపై కెక్కెను. హిట్లరెట్లు వెలిగెనో. ముసోలోనీ యెట్లుయెగిరెనో, అదేవిధముగా 3 ఏండ్లపాటు ఖాసీంరజ్వీ హైదరాబాదు రాజకీయరంగమందేకాక హిందూ స్థాన రంగమందు మారుమోగిపోయెను. రజాకారు ఉద్య మాన్ని లేవదీసెను. మిలిటరీ, పోలీసు, రజాకారు, చేతులు కలిపిరి. వీరుచేసిన దోపిడీలు, చేసినఖూనీలు, చేసినదహనాలు, చేసిన మానభంగములు, అన్నియు హైదరాబాదుచరిత్రకెక్కి నవి. వీరు "ఆతతాయునులు" అని పించుకొనిరి. వీరి చేత

ఛత్తారీమంత్రి దెబ్బలుతిని బ్రతుకుజీవుడాఅని పారిపోయెను. సర్ మీర్జా ఇస్మాయిల్ వచ్చిన ఏడాదిలోపలనే చల్లగా బెంగు ళూరు చేరుకొని ఇక హైదరాబాదు కిక్కడినుండియే "నావీడ్కోలు సలాము"అని ఒకసలాము పంపెను.మరల సిగ్గు లేని అ ఛత్తారీనవాబే రెండవమారు మంత్రియై, మరల శరీర శాస్త్రి అన్యోన్యసమయములో చచ్చి చెడి చేయంగల విన్నప ములనుచేసి హైదరాబాదుకు శాశ్వతముగా "అల్విదా" (వీడ్కోలు) మనవిచేసుకొని వెళ్ళిపోయెను. ఇత్తెహాదువారి ముఖ్యసిద్ధాంతాలేవనగా

౧. ఈదక్కన్ దేశాన్ని తురకలు కత్తితోగెలిచినారు. కాన వారికి దాన్నిపాలించే అధికారము సర్వదాకలదు.

[౨] తురకలకు ఏవృత్తియు మిగులలేదు. కాన సర్కారి ఉద్యోగవృత్తి వారికి జన్మతోనేవచ్చిన హక్కు.

[౩] తురకలను వారి ఘనతనుబట్టి తూచవలెనేకాని వారి సంఖ్యను లెక్క పెట్టరాదు.

[౪] తురకలీదేశములో (ఆఖాలు) యజమానులు హిందువులు గులాములు(ఇత్తెహాదు కార్యదర్శి అబ్దుర్రాఫ్ అభిభాషణములు)

[౫] ఉర్దూ విశిష్టభాష.అదియేసర్వత్రా ప్రచారమందుండవలెను.

[౬] రాజ్యాంగములో ముస్లిముఆధిక్యతఉండవలెను. ఎందుకన హైదరాబాదు రాజ్యం "ఇస్లామీరాజ్యము"

చిత్రమేమనగా మంత్రిగానుండిన సర్ అక్బర్ హైదరీయు నిజాంగారున్నూ పై సిద్ధాంతాలను ౧౯౩౯ లో ఒక విచిత్ర రాజ్యాంగమును ప్రసాదించువేళ ఒప్పుకొనిరి.నిజాం తన ఫర్మానులో "ఇది ఇస్లామీరాజ్యం" అని ఇత్తెహాదువారి తృప్తికై స్పష్టముగా పేర్కొనెను.

ఈవిధముగా నిజాంగారు తనఇస్లాం పక్షపాతముతో, అట్టి పక్షపాతముగల మంత్రులసహాయముతో హిందువులకు అపారమగు నష్టములను కలిగించెను. తుదకు పాపంపండెను. పోలీసుచర్యఅయ్యెను. ౩౫ ఏండ్లనుండి నిర్మించుకొంటువచ్చిన "ఇస్లామీమతరాజ్యపు ఆకాశహార్మ్యము నాలుగేదినాలలో కూలి మాయమయ్యెను.

ఇంతదూరము చెప్పుట యెందుకన హైదరాబాదు రాజ్యములోఎన్నడునూ ప్రజలకధికారా లావంతయు లేకుండెనని తెలుపుటయే కాక ఇప్పటి నిజాంగారియొక్క దీర్ఘకాల

పాలనములో పూర్వమెన్నడును లేని కష్టాలను హిందువులనుభవింపవలసివచ్చెనని నిరూపించుటకే! అనగా ప్రజాధికారములు సంపూర్ణముగా శూన్యమయ్యెను.

పోలీసుచర్య ౧౯౪౮ సెప్టెంబరు ౧౩నాడు మొదలై ౧౭ నాడు ముగిసెను. నాటినుండి యీ ౨౦ నెలల కాలములో హైదరాబాదులోని ప్రజలకు ఎన్నడును సంస్థానచరిత్రలో లేని అధికారాలన్నియు సమకూరెను. ఇప్పుడు సభలు సమావేశములు చేసికొనుటలో ఆటంకాలు లేవు. ఉర్దూనిర్బంధ మెగిరిపోయినది. కచ్చేరీలలో జిల్లాభాషలో ఇంగ్లీషులో కూడా వ్యవహారాలు జరుగుచున్నవి. బళ్ళలో మెట్రికువరకు మాతృభాషలలో విద్య చెప్పించుతున్నారు. కళాశాలలలో వాటి కర్స్థాన మిచ్చుచున్నారు. మతపక్షపాతాలేమియు లేవు. జాగీర్దారుల దౌర్జన్యాలు వారి సంస్థానాలతో పాటు రూపుమాసెను. అంటరానితనము పూర్తిగా తొలగింపబడెను. హైదరాబాదు భారతదేశములోని అంగముగా లీనమయ్యెను. అక్కడి శాసనములన్నియు హైదరాబాదుకు వర్తించు ఏర్పాటయ్యెను. సర్ఫెఖాసు ఖాల్సా అయ్యెను. నిజాంగారికి ౫౦ లక్షల భృతి నిర్ణయమయ్యెను. ప్రజాభిప్రాయప్రకారము ఇకముందు శాసనసభ

శేర్పడుటకై ఏర్పాటులు కావింపబడినవి. వ్యవసాయశాసనములలో చాలామార్పులగుచున్నవి. ఇంకను ఎన్నోమార్పులు జరిగినవి. ఇది సంధికాలము.అన్నియు ప్రజలనుకొన్నట్లు కాలేదు. అది యసంతృప్తికి కారణము కాజాలదు. ముఖ్యసిద్ధాంతములంగీకరింపబడినతర్వాత అవి కార్యరూపముదాల్చుటకు కొంత కాలముపట్టును.

ప్రజాధికారములపై నిరోధములు

మానవులకు స్వాతంత్ర్యము జన్మతో వచ్చిన అధికారమని పలువురన్నారు. మానవులకు తమ యిష్టము వచ్చిన రీతిగా తమ దేశపరిపాలనము సాగింపజేయు అధికారమున్న దని ఇప్పుడు బహుదేశము లంగీకరించినవి. ఇంచు మించు క్రీస్తు శకారంభము నుండి అమెరికా స్వాతంత్ర్యము వరకు (౪ జూలై ౧౭౭౬ వరకు) రాజులు తమకు ప్రజాపరిపాలనాధికారము నను ఈశ్వరుడే ప్రసాదించె ననియు "నావిష్ణుః పృథివీ పతిః" అనియు కూలిపండితులచే వర్ణింపజేసిరి. ఇప్పుడు "నావిష్ణుఃపృథివీ ప్రజాః" అనిశాస్త్రమును త్రిప్పి వ్రాయవలసి వచ్చినది. తామస్ పెయిన్ అను అమెరికా పౌరుడు "ప్రజల అధికారాలు" అను పుస్తకమును వ్రాసెను. అందతడు ప్రజాపాలనము కల అమెరికా విధానమును సర్వవిధాలా సమర్థించి ఇంగ్లండు లోని రాజరికమునుతీవ్రముగాఖండించెను. ఆనాటినుండి బహు దేశములలో, ప్రజాభ్యుదయమునకు త్యాగములు చేసిన మహాత్ములు బహుగ్రంథములను వ్రాయుచు వచ్చిరి. అట్టి మహాత్ములందరును మానవ లోకాన కంతటికిని పూజ్యులై యు

న్నారు. మానవుల హక్కులకై ప్రపంచ మంతటను మహాత్ములు ఆత్మ బలిదానములు చేసినను ఏదోవిధముగా మానవుల హక్కులకు భంగములుకలుగుచునే యున్నవి. మానవాధికారాలను గురించి చదువువారు భూలోకమందిక అంతయు నందనవనమే యుండునని భ్రమపడరాదు. ఆభ్రమను తొలగించుటకై ఈ ప్రకరణమందు సంగ్రహముగా కొన్ని విషయములను ఎత్తిచూపుచున్నాము. ఫ్రెంచి స్వాతంత్ర్యమునకు ముఖ్యకారకుడైన జీన్ జాక్వెస్ రూసో అనునతడు ఎమిలి అను తన గ్రంథమందు "మానవుడుస్వతంత్రుడుగానే పుట్టును కాని సర్వత్రవాడు సంకెళ్ళలో తగుల్కొనినాడు" అనివ్రాసెను. అబ్రహాంలింకన్ ౧౮౬౩ లో గెటిస్ బర్గులోని యుపన్యాసములో నిట్లనెను. "ప్రజారాజ్యమంటే ప్రజలయొక్కయు ప్రజలచేతను, ప్రజలకొరకును సాగునట్టిప్రభుత్వము" ౧౮ వ శతాబ్దపు ఔపయోగిక సిద్ధాంతమును లేవదీసిన జెరిమీ బెంథాం అను ఇంగ్లీషువాడిట్లనెను. "అధిక సంఖ్యాకుల అత్యధిక సౌఖ్యానికి పాటుపడేదే ఉత్తమ ప్రభుత్వము."

ఈ విధముగా పలువురు తమకు తోచిన సిద్ధాంతములను వెల్లడించిరి. ఎన్ని చెప్పినను మానవుల అధికారాలపై ప్రతి దేశమందును కొన్ని అవసరమైనవి, కొన్ని అనవసరమైనవియునగు నిరోధములు కల్పింపబడినవని యొప్పుకోవలెను. పదారణాలా న్యాయము ధర్మము ప్రజారాజ్యములలో సాగుతుందనుట అబద్ధము అనేకప్రజారాజ్యాలలో పార్టీప్రభుత్వాలు కలవు. ఏపార్టీ అధికార స్థానములో నుండునో అది తనస్థిర

త్వాన్ని ప్రయత్నింపవచ్చును. ప్రతిపక్షులపై పరోక్షముగా కొంత అన్యాయమును చూపవచ్చును. మరికొన్ని దేశాలలో ప్రజారాజ్యము పేరుతో ప్రజానుమతితో రాజ్యాధికారమును పొందినవారు నియంతలై ప్రజల అధికారాలకు పెద్దసున్న చుట్టినారు. హిట్లర్, ముసలోనీ, అట్టివారై యుండిరి. ఇప్పుడు రష్యాలో స్టాలిన్ అట్టి నియంతయై నిరంకుశ చక్రవర్తి స్థానమునాక్రమించుకొని తిష్ఠవేసినాడు. అందుచేతనే నిరంతరజాగ్రతిగా స్వాతంత్ర్య దక్షిణ స్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొన వలెనని "నిరంతరము మెలకువతో" నుండవలెను అని రాజకీయ వేత్తలు తెలిపినారు.

ప్రపంచాన్ని అనాదినుండియు ఒక రాజరికమే కాక మతముకూడా బాధించుచూ వచ్చినది. కొంతకాలము మత గురువులే రాజులను శాసించిరి. క్రమక్రమముగా రాజులు సైన్యయుక్తులు కావున పైచేయివారైరి. అయినను మతసంస్థలు సాగించిన దౌష్ట్యములు మహాభయంకరములు. క్రైస్తవుల "ఇంక్విజిషన్" అను షడ్యంత్రచిత్రవధలను, ముసల్మానుల మతయుద్ధాలు, కాఫిర్ల హింసాదికములు, హిందువుల చాతుర్వర్ణ్య ఘోరాలు, అమాయక జనులవద్ద ద్రవ్యముల లాగి వారికి పుణ్యలోకాల లోనికి టికెటిచ్చి శవము వెంట పూడ్చినట్లు చేయుటలు గారడీలచే మూర్ఖులను మోసగించుటలు. మతము పేరుతో మద్యమాంస భోజనము, వ్యభిచారము, వామాచారములు కావించుటలు, ఇట్టివన్నియు ప్రపంచమెరిగియేయున్నది. తక్కిన దేశముల యుదంతములట్లుండ హిం

దువులలోని వర్ణవ్యవస్థ హిందువుల నెంత నాశనము చేయ వలెనో అంతచేసియే తీరెను. ఏమహాత్ముల తపశ్శక్తివల్లనో మనకెటులో స్వాతంత్ర్యమబ్బినది. దానిని గట్టిగా నిలబెట్టు కొనవలెనంటే కులభేదములంతరించ వలెను. అంటరాని తనము సమూలముగా నాశనము కావలెను. బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్యులు తాముజన్మముచేతనే గొప్పవారమనుకొనుట, జన్మ చేతనే తమకు కొన్ని అధికారములు ఋషులకాలము నుండి అవిచ్ఛిన్నముగా తమకు వారసత్వ రూపములో సంక్రమిం చుతూ వచ్చినవనుకొనుట, శూద్రులకు అధికారాలే లేవని మనుస్మృతి మొదలుకొని అన్ని స్మృతులలోను వ్రాయుట, చాలాఘోరము. ప్రపంచ మంతటను మానవులకు సమానాధి కారాలున్నవని ప్రకటించగా మన సనాతనాచార రతులు శూద్రులకు "నేతి,నేతి, నహి,నహి" ఇదిలేదు అదిలేదు సర్వం లేదు, నీకు పైవారితో సమానముగాకూర్చును అధికారము లేదు. వేదమువిను అధికారములేదు మరి ఉచ్చరించితివా నాలుకకోస్తాము, నీకుద్రవ్యసంపాదనాధికారము లేదు, సంపాదిం తివా అది బ్రాహ్మణులకు చెందును అని వెర్రిమొర్రి శాస్త్రాలు వ్రాసిరి. ఆభావాలన్నియు వెంటనే హిందువులు వదలుకొన కున్న జాగృతిపొందిన బహుళ శూద్రజాతివలన సంఘానికి ముప్పు కలుగవచ్చును. "వారసత్వపు అధికారాలన్నియు దౌర్జన్యాలకు దారితీయును.రాజులు మానవులను గొర్లమందల వలె వారసత్వముచే పరిపాలించు అధికారముపొందిరి. ప్రభు త్వోద్యోగాలు వారసత్వముగానంక్రమించిన ఎటుసాగును?ఒక

రాజుకు ఏపదవి యిచ్చునది ప్రజల కేవదలిన బహుశా వారు వానికి చ ప్రా సీ పదికూడా ఇయ్యరేమో" అని తామస్ పెయిన్ "మానవాధికారములు"అను గ్రంథములో వ్రాసెను. అటులే కులములందును వారసత్వముగా పుట్టుకతోనే ఉచ్ఛనైచ్యత లేర్పడినవని చెప్పు దుష్టసిద్ధాంతములన్నియు అబద్ధములు. పిచ్చిమాటలు.

మతసాంప్రదాయముల గుత్తాదారులు మానవులనుమత విషయములలో స్వతంత్రముగా ఆలోచింపనీయరు. తమ మత గ్రంథాలలో భావాలకు విరుద్ధముగా ఏ మేధస్సంపన్నుడైనను పలికినవాన్ని తిట్టి, బంధించి బాధించి కాని వ ద ల రు. ఇట్టి స్వాతంత్ర్యపరిమితిలో మనమున్నాము.

కొన్ని నిరోధములు న్యాయమైనవే. తనకు స్వాతంత్ర్య మున్నదికదాయని సత్యమేమైనను ఇతరులకు మానభంగము, అవమానము, ఆర్థికాధినష్టములు,కలిగించునవి ప్రకటించరాదు. మనప్రాచీనులుకూడా ఇదేవిషయము నిట్లు తెలిపినారు.

"సత్యంబ్రూయత్, ప్రియంబ్రూయత్
నబ్రూయాత్ సత్యమప్రియం"

"సత్యముచెప్పుము, ప్రియమైనవేచెప్పుము. అప్రియ మైన సత్యమును చెప్పవద్దు" అని బోధించినారు.

ఏదేశములో జనులున్నారో ఆదేశ ప్రభుత్వాచర్యలు వారికి నచ్చకుండిః వక్రమాందోళనముచేసి ప్రజాభిప్రాయము

పొంది తాము అధికసంఖ్యాకులలో శాసనసభ్యులై ప్రభుత్వ సంచాలకులగుట సరియగుపద్ధతి. అట్లుచేయక కుట్రలుపన్ని ద్రోహముచేసి విప్లవములేవదీసి హింసాత్మకమగు అల్లరులు చేయుట తప్పగును. అట్టివారికి దేశద్రోహాపరాధశిక్ష కావింపబడును.

నాయిష్టమువచ్చినట్లు చేస్తానుఅని యెవ్వరికిని అనే అధికారములేదు. సంఘమర్యాదలకు కట్టుబడవలసివచ్చును. నేను జీవన్ముక్తుడను అని ఎవ్వడైన దిగంబరుడై వీధులలో తిరిగిన అతడుపిచ్చివాడని ఉన్మాదాలయమునకైనా పంపుదురు. పిచ్చి లేకున్న నిర్బంధములోనైనా ఉంతురు. సంఘమున కపకారకరమును ప్రజారోగ్యమునకు భంగకరమును ప్రజల కపాయకరములును నగువానిని, ఎవ్వరునూచేయుట కధికారము కలిగియుండరు. నీతిబాహ్యమైన పనులనుచేయుటకు కాని, బూతువాఙ్మయమును ప్రకటించుటకు కాని ప్రజలకధికారములేదు.

వాక్స్వాతంత్ర్యము ప్రజాధికారములలో ముఖ్యమైనదంటిమి. కాని దానికి పరిమితి(చెక్బందీ) కలదు. సైన్యము వద్దకుపోయి "వీరసోదరులారా! వినుడు, అహింసా పరమోధర్మః మీరు పరదేశములపై యుద్ధానికి వెళ్ళుచున్నారు. ఆ దేశ సైనికులకు మీకును ఎన్నడుకూడా తగవులు లేవుకదా! వారిమొగాలైనా మీరెన్నడును చూడలేదుకదా! వారిదేశము పేరుకూడా మీరు వినియుండలేదే! అట్టివారిపైకి మీరువెళ్ళుటేమి, వారినిచంపుటయు, మీరుచచ్చుటయు, ఈ మారణకర్మ మెందుకు చేయుచున్నారు. ఇవి అమానుషము. మీరు తుపా

కులు పారవేయండి.'' అని చిన్న యుపన్యాసముచేసి ఫలితము చూడండి. సేసాని అక్కడనే నిన్ను తుపాకితో కాల్చకున్న నీకు బహుసంవత్సరాల జెయిలుమాత్రము తప్పదు. ప్రజలను ఉద్రేకోపన్యాసములిచ్చి రెచ్చగొట్టు వాగ్ధాటీ పరిపాటిగల నాయకులుకొందరుప్రతిదేశమందును కలరు.వారిపైప్రభుత్వాని కొంక కన్నెప్పుడును ఉండును. ఏదైన అసాధారణపరిస్థితి దేశ మందేర్పడినప్పుడు అట్టి వాగే వాగీశులను గప్ చుప్ గాబంధించి జెయిలులో మూసియుంతురు. ౨౬ నవంబర్ ౧౯౪౯లో మన భారత రాజ్యాంగము శాసనరూపముదాల్చెను. ఈ ౫ నెలలలో ఎందరిని విచారణలేకుండా మూసివేసిరో దినపత్రికలు చదివే వారికి విదితమేగదా!

వినోదములుచూచే విషయమందును ప్రజలకు సంపూ ర్ణాధికారాలులేవు. మాదేశములోనున్నంత ప్రజాస్వేచ్ఛ మరెం దైనా కలదాయని ప్రగల్భించుఇంగ్లీషువారు రష్యాలో ప్రసిద్ధ మైన గోర్కీరచనయగు మదర్(అమ్మ) అనే కథను, ఇంగ్లీషు వారి సామ్రాజ్యఘోరాలను తెలుపు ఏషియాపై తుపాను అను కథను, ఫిల్ముగా సిద్ధముచేసిపంపగా వాటిని ఇంగ్లండులో ప్రద ర్శింపరాదని తిరుగగొట్టిరి. స్వదేశిదికాని విదేశిదికాని ప్రతిఫిల్ము, ప్రతిటాకీ, ''సెన్సారు'' కానిది ప్రభుత్వానుమతి పొందనిది ప్రదర్శింపనీయరు. అనగా మనయిష్టము ప్రభుత్వయిష్టమని కాదు. ప్రభుత్వపు ఇష్టమే మన యిష్టమైయుండవలెనన్న మాట! మంచివంకాయలు ఎట్లుపండును, కప్పలెట్లెదుగును, పంటలలో మొదటిబహుమానాలుపొందిన వెట్లుండును, అన్న

ఫిల్ములు స్వేచ్ఛగా చూడండి అనియందురు కాని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమెట్లు వృద్ధియయ్యెను అనుదానిని ప్రదర్శించిన వెంటనే పోలీసువారు ఆఫిల్ముపై బూటుకాలునుంతురు.

ప్రభుత్వశాసనాలలో నేవైనా ప్రజలకిష్టములేనివైన కొందరు ఆక్షేపణ తెలుపుటకై ఊరేగింపులు తీయుదురు. అది ప్రభుత్వానికి నచ్చదు. ఊరేగింపుమూలాన ప్రజలకిబ్బందులు కలగించుటకు, అల్లరులు జరుగుటకు. అవకాశాలున్నవి అని పోలీసువారు లాఠీలతో చుట్టుకొందురు. కొన్ని సమయములలో నాయకులను ముందుగానే పట్టుకొందురు, ఊరేగింపు కాకమునుపే దానిపై ఆంక్షపెట్టుదురు, అక్కడికినీ వినకున్న తుపాకులనే కాల్చి నిరోధింతురు. అట్టిసమయాలలో నాయకులను నిర్బంధింతురు. లేదా వారిని కోర్టులోపలబెట్టి "మేము ఒకనిర్ణీత కాలమువరకు బుద్ధిమంతులమై యుందుము" అని జమానతులిప్పించి వదలివేయుదురు.

ప్రతి ప్రభుత్వానికి చారులు (సి. ఐ. డీలు-ఖుఫ్యాలు) ఉందురు. స్వాతంత్ర్యప్రియత్వప్రదర్శనమందు పట్టరానిఉత్సాహములను ప్రకటించువారివెంట వారుందురు. వారి రాత్రింబగళ్ళ చర్చలన్నియు తమకవిలె కెక్కించు చుందురు. అనగా జనుల స్వేచ్ఛలో భంగము కలిగినది.

ప్రజలనుండి చందాలు వసూలు చేసి కొందరు ప్రజామందిరముల నిర్మింతురు. సభలు చేసికొన దలచినవారట్టి మందిరములను విచారించుకొను సమితిని ఆశ్రయించి సెలవుపొం

దుదురు. కాని పలుమారు సమితికి సభోద్దేశములు నచ్చక పోతే ప్రజామందిరములలో సభలను కానియ్యరు. ప్రభుత్వము ముందుగానె సరిపడని సభలకు అనుమతిలేదని నిరోధించును. అంతటితో వ్యవహారమాగదు. పోలీసువారు అందరికన్న ముందుగా సభ జరుగనున్న స్థలమునకుపోయి దానిని మూసివేసి తాళము వేసి దానిచుట్టు కావలికాచి వచ్చినవారిని బెదిరించి తిరుగ గొట్టుదురు. కొన్ని సందర్భాలలో పోలీసులు అనుమాన గ్రస్తులైన వారియిండ్లలోదూరి అంతయు తలక్రిందుగా జేసి తమకు వింతగా కనబడిన దంతయు జప్తీచేసి తీసుకొనిపోదురు. విచారణ లేకుండ నిర్బంధితులగు వారికి సుప్రీం కోర్టులోకాని హైకోర్టులోకాని (హేబియస్ కార్పస్) వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమును కాపాడుడు అని వ్యవహరించుటకు రాజ్యాంగమందును న్యాయసూత్రములందును అధికారమిచ్చినారు. భారతదేశము ఇంగ్లీషువారి అధీనములో నున్నంత కాలము నూర్లకొలది వేలకొలది రాజకీయ నిర్బంధితులు విచారణలేక హైకోర్టుల పరామర్శ, న్యాయశీలత లేక, జైళ్ళలో ఏండ్లకొలది మగ్గిరి. ౨౬ నవంబరు ౧౯౪౯ నాటి స్వాతంత్ర్యభారతీయ రాజ్యాంగము తర్వాత ౫ నెలలోనే పలువురి హిందూనాయకులను విచారణ లేకుండ నిర్బంధించిరి. వారికై బొంబాయి హైకోర్టులో హేబియస్ కార్పస్ క్రింద మొరపెట్టుకొనగా ఏప్రెల్ ౧౯౫౦ లో వారిని కోర్టులో విచారించుట కంగీకరించిరి. కాని ముందేమి నిర్ణయ మగునో తెలియదు.

గినవారిని విచారణలేక నిర్బంధించిరి. జనులను బలవంతముగా సైన్యములో వారి అర్హతకు తగినట్లు కత్తి పట్టుటో, కలము పట్టుటో, మూటలు మోయుటో, పీనుగుల మోయుటో, మోటార్లతోలుటో, ఏదోయొకపని నిర్బంధముగా చేయవలసియుండెను. చేయుటకు నిరాకరించిన జెయిళ్ళలో వేసిరి. యుద్ధకాలములో ప్రతివిషయముకూడ నిర్బంధముతో కూడినదిగా నుండును. కాన అవి అసాధారణ పరిస్థితులు.

ఈవిధముగా మానవుని స్వాతంత్ర్యముపై నిరోధములుండుటనుగూడ మనము గమనింపవలెను. అందు న్యాయమైనవేవి అన్యాయమైనవేవి అని ప్రజలు తెలుసుకొని అధిక సంఖ్యాభిప్రాయ ప్రకారము అవసరమైతే ప్రతిఘటింపవలసి వచ్చును.

మరొకవిషయమును మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలెను. అమెరికాలో ౧౭౯౧లో తామస్ పెయిన్ మానవాధికారాలు అనుగ్రంథమువ్రాయగా దానికిప్రతిగా౧౮౫౭ లో (ఇండియా విప్లవము భగ్నమై మనముపూర్తిగా దాసులమైన సంవత్సరమున) ఇటలి ముక్తిదాతయగు మాజ్జినీ మానవవిధులు అను గ్రంథమును ప్రకటించెను. ప్రతిపౌరుడును నాఅధికారాలు నా అధికారాలు అని నినదించిన విధులగతి యేమికావలెను. విధులకు ప్రాముఖ్యములేని అధికారాలు అపాయకరముగా పరిణమించును, ప్రతిమానవుడును "లోకసంగ్రహము" నకు పాటుపడవలెను. అని ఆగ్రంథమందు మాజ్జినీ బోధించెను. (మాజ్జినీ భగవద్గీత చూచియుండును.) అదే మానవవిధులలో హిందు

వులచాతుర్వర్ణ్యవ్యవస్థను ఖండించి యిట్లనెను "ఎంతవరకీ శిరో బాహూరు పాదోత్పత్తి సిద్ధాంతము బలీయముగానుండునో అంతవరకాసంఘము స్థాణురుర్భవ(వృద్ధిలేక ఉన్నచోటులనే యుండుము) అని తననుతానే శపించుకొన్నదగును అని అనెను. క్రీ. శ. ౧౭౮౦నుండి యూరోపులో సంస్కృతవాఙ్మయం, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీత వివిధభాషలలో వ్యాపించి యూరోపు అమెరికాలలోని మేధస్సంపన్నులపై అపారప్రభావము కలదయ్యెను. షెలిసర్; వాల్టేర్, గెటే. హంబోల్టు, కార్లయిల్, ఎమర్సన్ అనువారిని ఇతరపాశ్చాత్యవిద్వాంసులను ఆకర్షించెను. కావున మార్క్సునీపై భగవద్గీతయొక్క ప్రభావములు మానవ విధులలో వ్యక్తమగుచున్నది.

కర్మణ్యేవాధికారస్తే
మా ఫలేషు కదాచన

ఇత్యాది భావాలు అందుకలవు. "విధులయొక్క ఆజ్ఞలను నెరవేర్చునంతవరకు నీకుఅధికారములు సంక్రమింపజాలవు" అని యనెను. మానవవిధులు— దేవునియెడ, ధర్మమునెడ, మానవత్వమునెడ, దేశమునెడ, కుటుంబమునెడ, ఆత్మమునెడ, స్వాతంత్ర్యమునెడ, విద్యయెడ, సంఘమునెడ, ఏయేవిధముగా నుండునో అవన్నియు చాలావిపులముగా నా గ్రంథమందు నిరూపించినాడు.

మనకు స్వరాజ్యము వచ్చి రెండేండ్లయ్యెను. కాని అంతలోనే మనకేమి లాభించినదయ్యా? అని జనులు విమర్శింప

మొదలు పెట్టినారు. జనులు స్వరాజ్యము వచ్చినవెంటనే తమకు కష్టాలుండవనియు, తమకు రెండంతల లాభాలుండునవనియు, ఏమేమో గొంతెమ్మ కోరికలతో నిండి పోయినారు. "ప్రజలనుండి మేము అధికారము పొందినాము" అని ప్రభుత్వమువారు భారతీయరాజ్యాంగములో మొట్టమొదటనే అన్నారు. కావున ప్రభుత్వమును తప్పుపట్టుటఅంటే మనలనే తప్పు పట్టుకొనుట యగును. అట్టివారికి మార్క్సనీగారి మానవ విధులు అను గ్రంథము సరియగు సహాయము చేయును.

తోడి మానవుల నిష్కామ సేవయే స్వాతంత్ర్యమును నిలబెట్టుకొనుటకు రాజమార్గము అని యాగ్రంథము నిరూపించినది.

"ఈశావాస్య మిదంసర్వం
యత్కించ జగత్యాంజగత్
తేనత్యక్తే నభుంజీథా
మాగృధః కస్యస్విద్ధనం"
"కుర్వన్నే వేహకర్మాణి
జిజీవిషేత్ శతంసమాః"

—(ఈశావాస్య)

——♦——

గోలకొండప్రెస్ హైదరాబాదు దక్షిణ

ప్రతులు (౩౧౮౦)